

**Solutions
for demanding
business.**

**RAPORT ROCZNY GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE
ZA ROK ZAKOŃCZONY
DNIA 31 GRUDNIA 2016 ROKU**

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO
BIEGŁEGO REWIDENTA**

Rzeszów, dnia 17 lutego 2017 roku

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2016 ROKU**

Spis treści	Strona
WYBRANE DANE FINANSOWE GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE	5
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	6
SKONSOLIDOWANY BILANS.....	7
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM	8
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	9
DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA	10
I. INFORMACJE OGÓLNE	10
II. ORGANIZACJA GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE.....	10
III. SKŁAD ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ ASEE S.A. ORAZ ICH KOMITETÓW	11
IV. ZASADY RACHUNKOWOŚCI ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	11
1. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	11
2. Oświadczenie o zgodności.....	11
3. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych.....	11
4. Profesjonalny osąd i szacunki.....	12
5. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie	12
6. Istotne zasady rachunkowości	13
i. Zasady konsolidacji	13
ii. Połączenia jednostek gospodarczych znajdujących się pod wspólną kontrolą	14
iii. Wartość firmy	14
iv. Przeliczanie pozycji wyrażonej w walucie obcej.....	15
v. Rzeczowe aktywa trwałe.....	15
vi. Nieruchomości inwestycyjne	16
vii. Wartości niematerialne.....	16
viii. Leasing	17
ix. Koszty finansowania zewnętrznego	18
x. Instrumenty finansowe.....	18
xi. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia	19
xii. Utrata wartości aktywów finansowych	19
xiii. Zapasy	20
xiv. Rozliczenia międzyokresowe	20
xv. Należności z tytułu dostaw i usług	20
xvi. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych, środki pieniężne zastrzeżone.....	21
xvii. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki.....	21
xviii. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	21
xix. Rezerwy	21
xx. Przychody.....	22
xxi. Podatki.....	24
7. Sezonowość działalności	25
8. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości	25
9. Zmiany danych porównywalnych	26
V. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI	27
VI. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	29
1. Struktura przychodów ze sprzedaży	29
2. Struktura kosztów działalności	29
3. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	29
4. Przychody i koszty finansowe	30
5. Podatek dochodowy	30

6.	Zysk przypadający na jedną akcję	32
7.	Informacje dotyczące wypłaconej/ zadeklarowanej dywidendy	32
8.	Rzeczowe aktywa trwałe.....	33
9.	Wartości niematerialne.....	34
10.	Wartość firmy i połączenia	35
11.	Zapasy	38
12.	Należności krótkoterminowe	38
13.	Aktywa finansowe.....	39
14.	Środki pieniężne i depozyty krótkoterminowe.....	39
15.	Czynne rozliczenia międzyokresowe.....	39
16.	Kapitał podstawowy	40
17.	Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej.....	40
18.	Udziały niekontrolujące	40
19.	Rezerwy	41
20.	Długoterminowe i krótkoterminowe zobowiązania finansowe	41
21.	Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki.....	41
22.	Zobowiązania krótkoterminowe	42
23.	Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, rozliczenia międzyokresowe przychodów.....	42
24.	Kontrakty wdrożeniowe	42
25.	Leasing finansowy – Grupa jako leasingobiorca	43
26.	Umowy outsourcingowe – Grupa jako leasingodawca	43
27.	Informacje i objaśnienia do rachunku przepływów pieniężnych	43
28.	Zobowiązania i należności warunkowe.....	43
29.	Sprawy sądowe	44
30.	Informacje o podmiotach powiązanych	44
31.	Zatrudnienie	46
32.	Wynagrodzenie członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej oraz jednostek zależnych.....	46
33.	Informacje o wynagrodzeniu biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	47
34.	Zarządzanie kapitałem	47
35.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym.....	47
36.	Instrumenty finansowe.....	50
37.	Znaczące zdarzenia po dniu bilansowym.....	51
38.	Znaczące zdarzenia dotyczące lat ubiegłych	51

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2016 ROKU**

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Asseco South Eastern Europe S.A.

Zarząd Asseco South Eastern Europe S.A.:

Piotr Jeleński

Prezes Zarządu

Miljan Mališ

Członek Zarządu

Miodrag Mirčetić

Członek Zarządu

Marcin Rulnicki

Członek Zarządu

WYBRANE DANE FINANSOWE GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016	Rok zakończony 31 grudnia 2015
	tys. PLN	tys. PLN	tys. EUR	tys. EUR
I. Przychody ze sprzedaży	570 634	487 205	130 411	116 423
II. Zysk z działalności operacyjnej	56 780	53 097	12 976	12 688
III. Zysk brutto	60 967	53 664	13 933	12 824
IV. Zysk za okres sprawozdawczy	51 548	43 502	11 781	10 395
V. Zysk za okres sprawozdawczy przypadający Akcjonariuszom Jednostki Dominującej	51 468	43 580	11 762	10 414
VI. Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	87 681	75 279	20 038	17 989
VII. Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(38 287)	(41 583)	(8 750)	(9 937)
VIII. Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(29 545)	(20 467)	(6 752)	(4 891)
IX. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu Zysk za okres sprawozdawczy na jedną akcję zwykłą przypisany Akcjonariuszom Jednostki Dominującej (w PLN/EUR)	119 546	101 075	27 022	23 718
X. Rozwodniony zysk za okres sprawozdawczy na jedną akcję zwykłą przypisany Akcjonariuszom Jednostki Dominującej (w PLN/EUR)	0,99	0,84	0,23	0,20
XI. Rozwodniony zysk za okres sprawozdawczy na jedną akcję zwykłą przypisany Akcjonariuszom Jednostki Dominującej (w PLN/EUR)	0,99	0,84	0,23	0,20

Wybrane dane finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym przeliczono na walutę EUR w następujący sposób:

- pozycje dotyczące skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych przeliczono według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ogłaszanych przez NBP obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca. Kurs ten wyniósł:
  - w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku 1 EUR = 4,3757 PLN
  - w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku 1 EUR = 4,1848 PLN
- stan środków pieniężnych Grupy na koniec bieżącego okresu sprawozdawczego i analogicznego w okresie poprzednim przeliczono według średnich kursów ogłoszonych przez NBP. Kurs ten wyniósł:
  - kurs obowiązujący w dniu 31 grudnia 2016 roku 1 EUR = 4,4240 PLN
  - kurs obowiązujący w dniu 31 grudnia 2015 roku 1 EUR = 4,2615 PLN

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Przychody ze sprzedaży	<u>1</u>	570 634	487 205
Koszt własny sprzedaży (-)	<u>2</u>	(434 285)	(361 781)
Zysk brutto ze sprzedaży		136 349	125 424
Koszty sprzedaży (-)	<u>2</u>	(38 121)	(37 413)
Koszty ogólnego zarządu (-)	<u>2</u>	(42 338)	(35 999)
Zysk netto ze sprzedaży		55 890	52 012
Pozostałe przychody operacyjne	<u>3</u>	1 769	2 545
Pozostałe koszty operacyjne (-)	<u>3</u>	(1 247)	(1 916)
<i>Udział w wynikach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć</i>		368	456
Zysk z działalności operacyjnej		56 780	53 097
Przychody finansowe	<u>4</u>	8 284	4 142
Koszty finansowe (-)	<u>4</u>	(4 097)	(3 575)
Zysk brutto		60 967	53 664
Podatek dochodowy (bieżące i odroczone obciążenie podatkowe)	<u>5</u>	(9 419)	(10 162)
Zysk za okres sprawozdawczy		51 548	43 502
Przypadający:			
Akcjonariuszom Jednostki Dominującej		51 468	43 580
Akcjonariuszom niekontrolującym		80	(78)
Skonsolidowany zysk za okres sprawozdawczy (w złotych) przypisany Akcjonariuszom ASEE S.A. przypadający na jedną akcję			
Podstawowy ze skonsolidowanego zysku za okres sprawozdawczy	<u>6</u>	0,99	0,84
Rozwodniony ze skonsolidowanego zysku za okres sprawozdawczy	<u>6</u>	0,99	0,84

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Zysk za okres sprawozdawczy	51 548	43 502
Pozostałe dochody całkowite, w tym:	12 313	(12 516)
<i>Mogące podlegać przeklasyfikowaniu na zyski lub straty</i>	12 313	(12 516)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	12 313	(12 516)
SUMA DOCHODÓW CAŁKOWITYCH ZA OKRES	63 861	30 986
Przypadająca:		
<i>Akcjonariuszom Jednostki Dominującej</i>	63 781	31 061
<i>Akcjonariuszom niekontrolującym</i>	80	(75)

SKONSOLIDOWANY BILANS

AKTYWA	Nota	31 grudnia 2016 roku (badane)	31 grudnia 2015 roku (przekształcone)
Aktywa trwałe		642 938	613 842
Rzeczowe aktywa trwałe	8	102 161	86 369
Nieruchomości inwestycyjne		1 160	1 160
Wartości niematerialne	9	30 180	33 566
Wartość firmy	10	505 634	488 566
Inwestycje wyceniane metodą praw własności		-	1 028
Długoterminowe aktywa finansowe	13	162	177
Należności długoterminowe		385	607
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5	2 621	1 864
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	15	635	505
Aktywa obrotowe		303 510	235 154
Zapasy	11	23 474	15 506
Rozliczenia międzyokresowe	15	14 380	12 234
Należności handlowe	12	126 498	83 683
Należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	12	166	91
Pozostałe należności budżetowe	12	1 002	904
Należności z tytułu wyceny kontraktów IT	24	11 722	15 951
Inne należności	12	3 632	2 997
Krótkoterminowe aktywa finansowe	13	3 090	2 713
Środki pieniężne i depozyty krótkoterminowe	14	119 546	101 075
SUMA AKTYWÓW		946 448	848 996

SKONSOLIDOWANY BILANS

PASYWA	Nota	31 grudnia 2016 roku (badane)	31 grudnia 2015 roku (przekształcone)
Kapitał własny (przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej)		730 201	688 275
Kapitał podstawowy	16	518 942	518 942
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	17	38 825	38 825
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych		(66 426)	(78 739)
Zyski (straty) z lat ubiegłych i wynik okresu bieżącego		238 860	209 247
Udziały niekontrolujące	18	2 210	-
Kapitał własny ogółem		732 411	688 275
Zobowiązania długoterminowe		29 279	29 376
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	21	21 807	24 849
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5	1 328	684
Długoterminowe zobowiązania handlowe i pozostałe		696	-
Długoterminowe rezerwy	19	1 274	1 156
Długoterminowe zobowiązania finansowe	20	2 756	2 023
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe przychodów	23	1 418	664
Zobowiązania krótkoterminowe		184 758	131 345
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	21	22 789	20 480
Zobowiązania handlowe	22	68 674	47 001
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	22	2 539	1 032
Pozostałe zobowiązania budżetowe	22	22 143	13 723
Zobowiązania finansowe	20	1 198	750
Zobowiązania i rezerwy z tytułu wyceny kontraktów IT	24	7 811	4 562
Pozostałe zobowiązania	22	23 373	15 348
Krótkoterminowe rezerwy	19	864	1 520
Rozliczenia międzyokresowe przychodów	23	21 752	12 532
Rozliczenia międzyokresowe kosztów	23	13 615	14 397
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		214 037	160 721
SUMA PASYWÓW		946 448	848 996

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku

	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	Zyski (straty) z lat ubiegłych i wynik okresu bieżącego	Kapitał własny dla Akcjonariuszy Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem
Na dzień 1 stycznia 2016 roku	518 942	38 825	(78 739)	209 247	688 275	-	688 275
Zysk (strata) za okres sprawozdawczy	-	-	-	51 468	51 468	80	51 548
Pozostałe dochody całkowite	-	-	12 313	-	12 313	-	12 313
Suma dochodów całkowitych za okres sprawozdawczy	-	-	12 313	51 468	63 781	80	63 861
Zmiany w składzie Grupy Kapitałowej, w tym:	-	-	-	(59)	(59)	2 130	2 071
<i>Nabycie udziałów w spółce zależnej</i>	-	-	-	-	-	5 063	5 063
<i>Nabycie udziałów niekontrolujących</i>	-	-	-	(59)	(59)	(2 933)	(2 992)
Dywidenda	-	-	-	(21 796)	(21 796)	-	(21 796)
Na dzień 31 grudnia 2016 roku (badane)	518 942	38 825	(66 426)	238 860	730 201	2 210	732 411

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku

	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	Zyski (straty) z lat ubiegłych i wynik okresu bieżącego	Kapitał własny dla Akcjonariuszy Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem
Na dzień 1 stycznia 2015 roku	518 942	38 825	(66 220)	186 425	677 972	162	678 134
Zysk (strata) za okres sprawozdawczy	-	-	-	43 580	43 580	(78)	43 502
Pozostałe dochody całkowite	-	-	(12 519)	-	(12 519)	3	(12 516)
Suma dochodów całkowitych za okres sprawozdawczy	-	-	(12 519)	43 580	31 061	(75)	30 986
Dywidenda	-	-	-	(20 758)	(20 758)	(87)	(20 845)
Na dzień 31 grudnia 2015 roku (przekształcone)	518 942	38 825	(78 739)	209 247	688 275	-	688 275

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPIŹYWÓW PIENIĘŻNYCH

Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
Zysk brutto	60 967	53 664
Korekty o pozycje:	34 562	30 647
Amortyzacja	37 250	30 299
Zmiana stanu zapasów	(13 224)	(2 284)
Zmiana stanu należności	(33 229)	8 987
Zmiana stanu zobowiązań, rozliczeń międzyokresowych i rezerw	47 537	(8 003)
Przychody i koszty odsetkowe	714	194
Zyski / Straty z różnic kursowych	(920)	1 175
Zyski / Straty z działalności inwestycyjnej	(3 560)	324
Inne	(6)	(45)
Środki pieniężne netto wygenerowane z działalności operacyjnej	95 529	84 311
Zapłacony podatek dochodowy	(7 848)	(9 032)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	87 681	75 279
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Wpływy ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	1 445	1 220
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	<u>8,9</u> (30 256)	(38 519)
Wydatki z tytułu projektów rozwojowych	<u>9</u> (5 245)	(5 188)
Wydatki z tytułu nabycia jednostek zależnych, po potrąceniu przyjętych środków pieniężnych	<u>10,27</u> (4 821)	(1 686)
Wpływy z umorzenia udziałów we wspólnym przedsięwzięciu	-	839
Wpływy ze sprzedaży instrumentów finansowych w wartości godziwej przez wynik finansowy	<u>13</u> 16 156	9 567
Nabycie instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	<u>13</u> (16 669)	(11 985)
Wpływy ze zwolnienia lokat	<u>13</u> 69	12 366
Wydatki z tytułu założenia lokat	<u>13</u> (4)	(9 816)
Pożyczki spłacone	<u>13</u> 87	330
Pożyczki udzielone	<u>13</u> (124)	(321)
Otrzymane odsetki	730	1 060
Dywidendy otrzymane	344	554
Pozostałe	1	(4)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(38 287)	(41 583)

Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy (spłata) pożyczek/kredytów krótkoterminowych	175	393
Wpływy z pozostałych pożyczek/kredytów	<u>21</u> 12 636	17 807
Spłata pozostałych pożyczek/kredytów	<u>21</u> (15 326)	(15 771)
Spłata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	(968)	(617)
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom jednostki dominującej	<u>7</u> (21 796)	(20 757)
Dywidendy wypłacone udziałowcom niekontrolującym	<u>18</u> -	(87)
Wydatki z tytułu nabycia udziałów niekontrolujących	<u>10,27</u> (2 970)	-
Zapłacone odsetki	(1 296)	(1 435)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(29 545)	(20 467)
Zwiększenie/(Zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	19 849	13 229
Różnice kursowe netto	(1 659)	(1 478)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na dzień 1 stycznia	<u>14</u> 99 868	88 117
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na dzień 31 grudnia	14 118 058	99 868

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

I. INFORMACJE OGÓLNE

Grupa Asseco South Eastern Europe („Grupa”, „Grupa ASEE”, „ASEE”) to grupa kapitałowa, której Jednostką Dominującą jest Asseco South Eastern Europe Spółka Akcyjna („Jednostka Dominująca”, „Spółka”, „Emitent”, „ASEE S.A.”) z siedzibą w Rzeszowie, przy ul. Olchowej 14.

Jednostka Dominująca Asseco South Eastern Europe S.A. została utworzona 10 kwietnia 2007 roku. Od dnia 28 października 2009 roku Spółka jest notowana na rynku podstawowym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

ASEE S.A. jest Jednostką Dominującą Grupy Asseco South Eastern Europe. Jednostka Dominująca może działać na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej oraz poza jej granicami. Czas trwania Jednostki Dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieograniczony.

Grupa Asseco South Eastern Europe prowadzi działalność w zakresie sprzedaży oprogramowania własnego i obcego, jak również świadczenia usług wdrożeniowych, integracyjnych i outsourcingowych.

Grupa dostarcza rozwiązania IT, rozwiązania z obszaru uwierzytelniania, systemy do rozliczania płatności internetowych, jak również prowadzi sprzedaż i obsługę bankomatów i terminali płatniczych oraz świadczy usługi integracyjne i wdrożeniowe systemów i sprzętu informatycznego. Grupa prowadzi działalność na terenie Polski, krajów Europy Południowo-Wschodniej oraz Turcji.

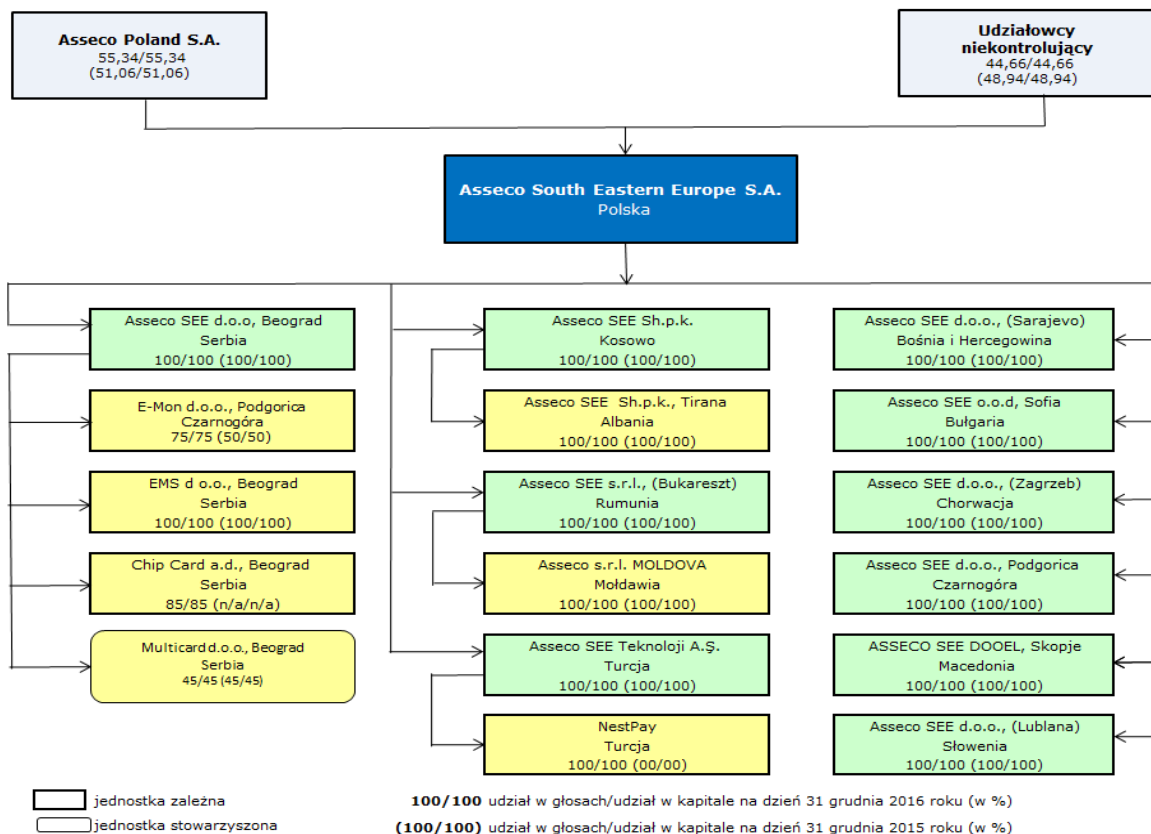
Zakres podstawowej działalności Grupy Asseco South Eastern Europe w podziale na odpowiednie segmenty został opisany w punkcie V niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku oraz zawiera dane porównywalne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku.

Grupa sporządza sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

Dnia 17 lutego 2017 roku skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku zostało przez Zarząd zatwierdzone do publikacji.

II. ORGANIZACJA GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE

Powyżej przedstawiono strukturę Grupy ASEE wraz z udziałem procentowym w kapitale i głosach na zgromadzeniach akcjonariuszy/wspólników na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadanych przez Grupę w podmiotach wchodzących w skład Grupy ASEE jest równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek.

Zmiany w składzie Grupy zostały opisane w nocie 30 niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

III. SKŁAD ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ ASEE S.A. ORAZ ICH KOMITETÓW

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień publikacji niniejszego sprawozdania tj. 17 lutego 2017 roku skład Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki oraz Komitetu Audytu przedstawiał się następująco:

Rada Nadzorcza	Zarząd	Komitet Audytu
Adam Góral	Piotr Jeleński	Artur Kucharski
Jacek Duch	Miljan Mališ	Jacek Duch
Jan Dauman	Miodrag Mirčetić	Gabriela Żukowicz
Artur Kucharski	Marcin Rulnicki	
Przemysław Sęczkowski		
Gabriela Żukowicz		

W okresie sprawozdawczym miały miejsce następujące zmiany w składzie Zarządu, Rady Nadzorczej oraz Komitetu Audytu Spółki:

W dniu 10 lutego 2016 roku wpłynęła do Spółki rezygnacja Pana Andrzeja Mauberga z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej ze skutkiem na dzień 26 lutego 2016 roku.

W dniu 31 marca 2016 roku Pan Artur Kucharski został powołany na Członka Rady Nadzorczej ASEE S.A., a w dniu 12 maja 2016 roku na Przewodniczącego Komitetu Audytu.

W dniu 7 listopada 2016 roku wpłynęła do Spółki rezygnacja Pana Mihaila Petreski z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku skład Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki oraz Komitetu Audytu przedstawiał się następująco:

Rada Nadzorcza	Zarząd	Komitet Audytu
Adam Góral	Piotr Jeleński	Andrzej Mauberg
Jacek Duch	Miljan Mališ	Jacek Duch
Jan Dauman	Miodrag Mirčetić	Gabriela Żukowicz
Andrzej Mauberg	Marcin Rulnicki	
Mihail Petreski		
Przemysław Sęczkowski		
Gabriela Żukowicz		

IV. ZASADY RACHUNKOWOŚCI ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem instrumentów pochodnych i aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest prezentowane w złotych („PLN”), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach PLN.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności w dającej się przewidzieć przyszłości przez Grupę, jak również przez Jednostkę Dominującą oraz jednostki podporządkowane.

Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania nie stwierdza się okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Spółkę oraz spółki Grupy w okresie co najmniej 12 miesięcy po dacie bilansowej.

2. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez UE.

Niektóre jednostki Grupy prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie z polityką (zasadami) rachunkowości określonymi przez przepisy lokalne. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty niezawarte w księgach rachunkowych jednostek Grupy, wprowadzone w celu doprowadzenia sprawozdań finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF.

3. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych

Walutą funkcjonalną Jednostki Dominującej oraz walutą sprawozdawczą skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski (PLN).

Jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania spółek z Grupy sporządzane są w walutach podstawowych środowisk gospodarczych, w których działają (w walutach funkcjonalnych).

Walutami funkcjonalnymi jednostek bezpośrednio zależnych od ASEE S.A. są lej rumuński, kuna chorwacka, dinar serbski, denar macedoński, euro, lira turecka, lewa bułgarska, wymienialna marka (Bośnia i Hercegowina).

4. Profesjonalny osąd i szacunki

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania szacunków i założeń, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym. Mimo, że przyjęte założenia i szacunki opierają się na najlepszej wiedzy kierownictwa Grupy na temat bieżących działań i zdarzeń, rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Poniżej przedstawiono główne obszary, w których w procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości, oprócz szacunków księgowych, miał duże znaczenie profesjonalny osąd kierownictwa i co do których zmiana szacunków może mieć istotny wpływ na wyniki Grupy w przyszłości.

i. Przyjęte przepływy operacyjne do wyceny kontraktów IT oraz pomiar stopnia zaawansowania

Grupa realizuje szereg kontraktów na budowę oraz wdrożenia systemów informatycznych. Wycena kontraktów IT wymaga ustalenia przyszłych przepływów operacyjnych w celu ustalenia wartości godziwej przychodów i kosztów oraz dokonania pomiaru stopnia zaawansowania prac na projekcie. Stopień zaawansowania prac ustala się jako stosunek poniesionych kosztów (zwiększających postęp realizacji prac) do kosztów planowanych lub stosunkiem przepracowanych roboczodni w stosunku do całkowitego czasu pracy. Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość należności z tytułu wyceny kontraktów IT wynosiła 11 722 tys. PLN, zobowiązania i rezerwy z tego tytułu wynosiły 7 811 tys. PLN.

i. Stawki amortyzacyjne

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz wartości niematerialnych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków.

ii. Wartość firmy – test na utratę wartości

Zarząd Jednostki Dominującej na dzień 31 grudnia 2016 roku przeprowadził test na utratę wartości firmy, powstałej w wyniku nabycia jednostek zależnych.

Wymagało to oszacowania wartości odzyskiwalnej wartości firmy, alokowanej do poszczególnych segmentów operacyjnych. Oszacowanie wartości odzyskiwalnej polega na ustaleniu przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez ośrodek wypracowujący środki pieniężne i ustalenia stopy dyskontowej, która jest następnie

wykorzystywana do obliczenia wartości bieżącej tych przepływów. Wartość firmy powstała na nabyciu jednostek zależnych na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosła 505 634 tys. PLN, natomiast na dzień 31 grudnia 2015 roku 488 566 tys. PLN.

iii. Wartość aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Grupa rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie 2 621 tys. PLN oraz rezerwę na podatek odroczonego w kwocie 1 328 tys. PLN. Zmiana aktywa i rezerwy na podatek odroczonego w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku wyniosła łącznie -89 tys. PLN w analogicznym okresie 2015 roku 1 015 tys. PLN.

Kierownictwo Grupy uważa, że realizacja rozpoznanego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy aktywa w kwocie 2 621 tys. PLN jest bardzo prawdopodobna w oparciu o aktualne plany finansowe spółek oraz obowiązujące obecnie przepisy podatkowe.

5. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

- MSSF 9 Instrumenty Finansowe (opublikowano dnia 24 lipca 2014 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe (opublikowano dnia 30 stycznia 2014 roku) – zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej proces zatwierdzenia standardu w wersji wstępnej nie zostanie zainicjowany przed ukazaniem się standardu w wersji ostatecznej - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- MSSF 15 Przychody z tytułu umów z klientami (opublikowano dnia 28 maja 2014 roku), obejmujący zmiany do MSSF 15 Data wejścia w życie MSSF 15 (opublikowano dnia 11 września 2015 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub

wspólnym przedsięwzięciem (opublikowano dnia 11 września 2014 roku) – prace prowadzące do zatwierdzenia niniejszych zmian zostały przez UE odłożone bezterminowo - termin wejścia w życie został odroczony przez RMSR na czas nieokreślony,

- MSSF 16 Leasing (opublikowano dnia 13 stycznia 2016 roku) - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 4 Stosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe łącznie z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe (opublikowano 12 września 2016 roku) - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSR 12 Ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z nierozliczonych strat podatkowych (opublikowano dnia 19 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później,
- Zmiany do MSR 7 Inicjatywa w zakresie ujawniania informacji (opublikowano dnia 29 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później,
- Wyjaśnienia do MSSF 15 Przychody z tytułu umów z klientami (opublikowano dnia 12 kwietnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 2 Klasyfikacja i wycena transakcji płatności na bazie akcji (opublikowano dnia 20 czerwca 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2014-2016 (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – Zmiany

do MSSF 12 mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później, natomiast Zmiany do MSSF 1 oraz MSR 28 mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,

- Interpretacja KIMSF 22 Transakcje w walucie obcej i zaliczki (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSR 40: Przeniesienie nieruchomości inwestycyjnej (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później.

Zarząd jest w trakcie oceny wpływu powyższych zmian na sprawozdanie i sytuację finansową Grupy.

6. Istotne zasady rachunkowości

i. Zasady konsolidacji

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Jednostki Dominującej Asseco South Eastern Europe S.A. oraz dane finansowe jej jednostek zależnych, sporządzone za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku. Dane finansowe jednostek zależnych zostały sporządzone przy wykorzystaniu spójnych zasad rachunkowości, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze.

Jednostkami zależnymi są jednostki, nad którymi Spółka sprawuje kontrolę. Spółka każdorazowo określa czy jest jednostką dominującą, niezależnie od charakteru jej zaangażowania w danej jednostce, biorąc pod uwagę swój wpływ na tę jednostkę.

Spółka sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonała inwestycji wtedy i tylko wtedy gdy:

- sprawuje władzę nad jednostką;
- podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych;
- posiada zdolność do sprawowania władzy w celu wpłynięcia na wysokość osiąganych zwrotów z jednostki, w której dokonano inwestycji;

Wszystkie salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym niezrealizowane zyski wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostają w całości

wyeliminowane podczas konsolidacji. Straty podlegają wyłączeniu w zakresie, w jakim nie wskazują na utratę wartości.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Grupę, a przestają być konsolidowane od dnia ustania kontroli.

Zmiany udziału w kapitałach/głosach, które nie skutkują utratą kontroli nad jednostką zależną są ujmowane jako transakcje kapitałowe. W takich przypadkach w celu odzwierciedlenia zmian we względnych udziałach w jednostce zależnej Grupa dokonuje korekty wartości bilansowej udziałów kontrolujących oraz udziałów niekontrolujących. Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niekontrolujących, a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej odnoszone są na kapitał własny i przypisywane do właścicieli jednostki dominującej.

Grupa wykazuje swoje udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach metodą praw własności.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach są wykazywane w bilansie według ceny nabycia powiększonej o późniejsze zmiany udziału Grupy w aktywach netto tych jednostek, pomniejszone o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Rachunek zysków i strat odzwierciedla udział w wynikach działalności jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach. W przypadku zmiany ujętej bezpośrednio w kapitale własnym jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć, Grupa ujmuje swój udział w każdej zmianie i ujawnia go, jeśli jest to właściwe, w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym. Inwestycja w jednostce stowarzyszonej i wspólnym przedsięwzięciu obejmuje wartość firmy powstałą przy nabyciu. Gdy udział Grupy w stratach jednostki stowarzyszonej i wspólnym przedsięwzięciu równa się lub przewyższa wartość inwestycji, Grupa nie rozpoznaje dalszych strat, chyba, że zobowiązała się do uregulowania zobowiązań w imieniu jednostki stowarzyszonej lub dokonania wpłat na rzecz jednostki stowarzyszonej i wspólnego przedsięwzięcia.

Od dnia, w którym jednostka przestaje być wspólnym przedsięwzięciem i nie staje się jednostką zależną ani stowarzyszoną Grupy, Grupa ujmuje swoje udziały w tej jednostce w wartości godziwej. Różnice pomiędzy wartością bilansową byłego wspólnego przedsięwzięcia, a wartością godziwą obecnej inwestycji, a także wpływy ze sprzedaży należy rozpoznać w rachunku zysków i strat. W przypadku, w którym pozostała część inwestycji stanowi znaczący wpływ należy ją ująć analogicznie jak inwestycję w jednostkę stowarzyszoną.

ii. Połączenia jednostek gospodarczych znajdujących się pod wspólną kontrolą

Połączenie jednostek gospodarczych dotyczące jednostek znajdujących się pod wspólną kontrolą to połączenie jednostek gospodarczych, w ramach którego wszystkie łączące się jednostki znajdują się ostatecznie pod kontrolą tej samej strony lub stron zarówno przed, jak i po połączeniu oraz kontrola ta nie jest tymczasowa.

W szczególności, chodzi tu o takie transakcje, jak transfer spółek lub przedsięwzięć pomiędzy jednostkami Grupy lub połączenie jednostki dominującej z jej jednostką zależną.

Do rozliczenia skutków połączeń pomiędzy jednostkami znajdującymi się pod wspólną kontrolą Grupa stosuje metodę łączenia udziałów.

W przypadku przekształceń polegających na wniesieniu aportem inwestycji w jedną jednostkę zależną do drugiej jednostki zależnej lub połączenia dwóch jednostek zależnych od Asseco South Eastern Europe S.A., następuje jedynie przeksięgowanie wartości inwestycji w przejmowaną jednostkę zależną na wartość inwestycji w przejmującą jednostkę zależną. Tym samym przeniesienie jednej jednostki zależnej pod drugą jednostkę zależną nie ma wpływu na wynik finansowy Spółki oraz Grupy.

iii. Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej kwotę nadwyżki

- sumy:
  - (i) przekazanej zapłaty,
  - (ii) kwoty wszelkich niekontrolujących udziałów w jednostce przejmowanej oraz
  - (iii) w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej.
- nad kwotą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok lub częściej, jeśli wystąpią ku temu przesłanki. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejęcia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego z ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które mogą skorzystać z synergii połączenia.

Każdy ośrodek lub zespół ośrodków, do którego została przypisana wartość firmy:

- odpowiada najniższemu poziomowi w Grupie, na którym wartość firmy jest monitorowana na wewnętrzne potrzeby zarządcze oraz
- jest nie większy niż jeden segment operacyjny określony zgodnie z MSSF 8 Segmenty operacyjne.

Odpis z tytułu utraty wartości ustalany jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego została alokowana dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część ośrodka wypracowującego środki pieniężne i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości bilansowej. W takich okolicznościach sprzedana wartość firmy jest ustalana na podstawie względnej wartości sprzedanej działalności i wartości zachowanej części ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

iv. Przeliczenie pozycji wyrażonej w walucie obcej

Walutą pomiaru Jednostki Dominującej oraz walutą sprawozdawczą niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski (PLN).

Jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania spółek z Grupy sporządzane są w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działają (w walutach funkcjonalnych). Walutami funkcjonalnymi jednostek bezpośrednio zależnych od ASEE S.A. są lej rumuński, kuna chorwacka, dinar serbski, denar macedoński, euro, lira turecka, lewa bułgarska, marka wymiennalna (Bośnia i Hercegowina).

Transakcje wyrażone w walutach obcych są początkowo ujmowane według kursu waluty funkcjonalnej obowiązującego na dzień zawarcia transakcji. Aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach obcych są przeliczane po kursie waluty funkcjonalnej obowiązującym na dzień bilansowy. Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztów historycznych w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski. Powstałe

z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są odpowiednio w pozycji przychodów (kosztów) finansowych lub w kapitałach własnych.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania zagranicznych jednostek zależnych są przeliczane na walutę prezentacyjną Grupy Asseco South Eastern Europe po kursie obowiązującym na dzień bilansowy, a ich rachunki zysków i strat są przeliczane po średnim kursie wymiany za dany okres sprawozdawczy. Różnice kursowe powstałe w wyniku takiego przeliczenia są ujmowane bezpośrednio w kapitale własnym jako jego odrębny składnik. W momencie zbycia podmiotu zagranicznego, zakumulowane odroczone różnice kursowe ujęte w kapitale własnym, dotyczące danego podmiotu zagranicznego, są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

Waluta	Na dzień	Na dzień
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
USD	4,1793	3,9011
EUR	4,4240	4,2615
RON	0,9749	0,9421
HRK	0,5853	0,5578
RSD	0,0358	0,0349
BGN	2,2619	2,1789
MKD	0,0717	0,0689
BAM	2,2562	2,1690
TRY	1,1867	1,3330

Średnie kursy wymiany za poszczególne okresy obrotowe kształtowały się następująco:

Waluta	Za rok zakończony	Za rok zakończony
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
USD	3,9680	3,7928
EUR	4,3757	4,1848
RON	0,9739	0,9421
HRK	0,5808	0,5492
RSD	0,0355	0,0346
BGN	2,2372	2,1396
MKD	0,0710	0,0680
BAM	2,2371	2,1400
TRY	1,3109	1,3818

v. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe są wykazywane według ceny nabycia/kosztu wytworzenia i pomniejszone o skumulowaną amortyzację oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Środki trwałe w momencie ich nabycia zostają podzielone na części składowe będące pozycjami o istotnej wartości, do których można przyporządkować odrębny okres ekonomicznej użyteczności. Częścią składową są również koszty generalnych remontów. Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów wynoszący:

Typ	Okres ekonomicznej użyteczności
Budynki i budowle	40 lat
Inwestycje w obcych środkach trwałych	5 lat
Komputery i sprzęt telekomunikacyjny	1-5 lat
Meble	2-8 lat
Urządzenia biurowe	5-10 lat
Środki transportu	4-6 lat
Pozostałe środki trwałe	2-5 lat

Wartość końcową, okres użytkowania oraz metodę amortyzacji składników aktywów weryfikuje się corocznie, i w razie konieczności – koryguje z efektem od początku właśnie zakończonego roku obrotowego.

Jeżeli zaistniały zdarzenia bądź zaszły zmiany, które wskazują na to, że wartość bilansowa środków trwałych może nie być możliwa do odzyskania, dokonywany jest przegląd tych aktywów pod kątem ewentualnej utraty wartości. Jeżeli istnieją przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości, a wartość bilansowa przekracza szacowaną wartość odzyskiwalną, wówczas wartość tych aktywów bądź ośrodków wypracowujących środki pieniężne jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej. Wartość odzyskiwalna środków trwałych odpowiada wyższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej. Przy ustalaniu wartości użytkowej, szacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka związanego z danym składnikiem aktywów. W przypadku składnika aktywów, który nie generuje wpływów pieniężnych w sposób znacząco samodzielny, wartość odzyskiwalna jest ustalana dla ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego ten składnik należy. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości są ujmowane w rachunku zysków i strat w kosztach operacyjnych.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta z bilansu po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Zyski/straty ze zbycia środków trwałych określane są przez porównanie środków pozyskanych ze zbycia z bieżącą wartością księgową i ujmowane są w wyniku operacyjnym. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów z bilansu

(obliczone jako różnica pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w rachunku zysków i strat w okresie, w którym dokonano takiego wyksięgowania.

Inwestycje rozpoczęte dotyczą środków trwałych w toku budowy lub montażu i są wykazywane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do użytkowania.

vi. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomość inwestycyjna początkowo wyceniona jest według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia.

Po początkowym ujęciu nieruchomości, Grupa stosując model ceny nabycia wycenia wszystkie należące do niej nieruchomości inwestycyjne zgodnie z wymogami stosowanymi w odniesieniu do rzeczowych aktywów trwałych określonymi dla tego modelu tj. w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonym o dotychczasowe umorzenie i zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, z wyjątkiem nieruchomości inwestycyjnych spełniających kryteria zaklasyfikowania ich jako przeznaczone do sprzedaży lub ujętych w grupie do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczone do sprzedaży.

Nieruchomości inwestycyjne są usuwane z bilansu w przypadku ich zbycia lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości inwestycyjnej z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości inwestycyjnej z bilansu są ujmowane w rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym dokonano takiego wyksięgowania.

Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów.

vii. Wartości niematerialne

Nabyte odrębnie oraz w wyniku połączenia jednostek gospodarczych

Wartości niematerialne nabyte w ramach oddzielnej transakcji są ujmowane według ceny nabycia. Wartości niematerialne nabyte w ramach transakcji przejęcia jednostki gospodarczej są ujmowane według wartości godziwej na dzień przejęcia.

Okres użytkowania wartości niematerialnych zostaje oceniony i uznany za ograniczony lub nieokreślony. Wartości niematerialne o ograniczonym okresie użytkowania amortyzuje się metodą liniową w oparciu o ich szacowany okres użytkowania, a koszty amortyzacji są ujmowane w rachunku zysków i strat zgodnie z miejscem ich powstawania.

Okresy użytkowania stanowiące podstawę ustalenia stawek amortyzacji są poddawane corocznej weryfikacji, a w razie potrzeby korygowane począwszy od kolejnego roku obrotowego.

Z wyjątkiem prac rozwojowych, wartości niematerialne wytworzone przez Grupę we własnym zakresie nie są ujmowane w aktywach, a nakłady poniesione na ich wytworzenie są ujmowane w ciężar rachunku zysków i strat za ten rok, w którym zostały poniesione.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania oraz te, które nie są użytkowane poddawane są corocznie weryfikacji pod kątem ewentualnej utraty wartości. Pozostałe wartości niematerialne są poddawane testom na utratę wartości, jeżeli zaistnieją przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości. Jeżeli wartość bilansowa przekracza szacowaną wartość możliwą do odzyskania (wyższa z następujących dwóch wartości – ceny sprzedaży netto lub wartości użytkowej), wartość tych aktywów obniżana jest do poziomu wartości odzyskiwalnej.

Koszty prac rozwojowych

Składnik wartości niematerialnych powstały w wyniku prac rozwojowych lub realizacji etapu prac rozwojowych przedsięwzięcia prowadzonego we własnym zakresie powinien być ujęty wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka gospodarcza jest w stanie udowodnić:

- możliwość, z technicznego punktu widzenia, ukończenia składnika wartości niematerialnych tak, aby nadawał się do użytkowania lub sprzedaży,
- zamiar ukończenia składnika wartości niematerialnych oraz jego użytkowania lub sprzedaży,
- zdolność do użytkowania lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- sposób, w jaki składnik wartości niematerialnych będzie wytwarzał prawdopodobne przyszłe korzyści ekonomiczne. Między innymi jednostka gospodarcza powinna udowodnić istnienie rynku na produkty powstające dzięki składnikowi wartości niematerialnych lub na sam składnik lub - jeśli składnik ma być użytkowany przez jednostkę - użyteczność składnika wartości niematerialnych,
- dostępność stosownych środków technicznych, finansowych i innych, które mają służyć ukończeniu prac rozwojowych oraz użytkowaniu lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować temu składnikowi wartości niematerialnych.

Koszty prac rozwojowych niespełniające powyższych kryteriów obciążają rachunek zysków i strat.

Koszty prac rozwojowych spełniające powyższe kryteria ujmowane są według cen nabycia pomniejszonych o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wszelkie nakłady przeniesione na kolejny okres są amortyzowane przez przewidywany okres uzyskiwania przychodów ze sprzedaży z danego przedsięwzięcia. Okres dokonywania odpisów kosztów prac rozwojowych odpowiada okresowi ekonomicznej użyteczności danego składnika aktywów i nie przekracza 5 lat.

Koszty prac rozwojowych są poddawane ocenie pod kątem ewentualnej utraty wartości corocznie – jeśli składnik aktywów nie został jeszcze oddany do użytkowania, lub częściej – gdy w ciągu okresu sprawozdawczego pojawi się przesłanka utraty wartości wskazująca na to, że ich wartość bilansowa może nie być możliwa do odzyskania.

W odniesieniu do wartości niematerialnych podlegających odpisom umorzeniowym, stosowana jest liniowa metoda amortyzacji. Przyjęte dla wartości niematerialnych okresy ekonomicznej użyteczności wynoszą:

Typ	Okres ekonomicznej użyteczności
Koszty prac rozwojowych	2-5 lat
Oprogramowanie komputerowe	2-5 lat
Patenty i licencje	2-5 lat
Inne	3-10 lat

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych z bilansu są wyceniane według różnicy pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danego składnika aktywów i są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich wyksięgowania.

viii. Leasing

Umowy leasingu finansowego, które przenoszą na Grupę zasadniczo całe ryzyko i korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, są ujmowane w bilansie na dzień rozpoczęcia leasingu według niższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego stanowiącego przedmiot leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są rozdzielane pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu, w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane bezpośrednio w ciężar rachunku zysków i strat.

Środki trwałe użytkowane na mocy umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch

okresów: szacowany okres użytkowania środka trwałego lub okres leasingu.

Umowy leasingowe, zgodnie z którymi Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Początkowe koszty bezpośrednie poniesione w toku negocjowania umów leasingu operacyjnego dodaje się do wartości bilansowej środka stanowiącego przedmiot leasingu i ujmuje przez okres trwania leasingu na tej samej podstawie, co przychody z tytułu wynajmu. Warunkowe opłaty leasingowe są ujmowane jako przychód w okresie, w którym staną się należne.

ix. Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego są kapitalizowane jako część kosztu wytworzenia środków trwałych, nieruchomości inwestycyjnych, wartości niematerialnych. Na koszty finansowania zewnętrznego składają się odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, obciążenia finansowe z tytułu umów leasingu finansowego oraz różnice kursowe powstałe w związku z finansowaniem zewnętrznym do wysokości odpowiadającej korekcie kosztu odsetek.

x. Instrumenty finansowe

Instrumenty finansowe dzielone są na następujące kategorie:

- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży oraz
- zobowiązania finansowe.

Wszystkie aktywa finansowe są początkowo ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej uiszczonej zapłaty, obejmującej koszty związane z nabyciem danego aktywa finansowego, za wyjątkiem instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności są to inwestycje o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Grupa zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do tego czasu. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Instrumenty finansowe nabyte w celu generowania zysku dzięki krótkoterminowym wahaniom ceny są klasyfikowane jako instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej uwzględniającej ich wartość rynkową na dzień bilansowy. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w przychodach lub kosztach finansowych. Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zaliczane są do aktywów obrotowych, jeżeli Zarząd ma zamiar zrealizować je w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Pożyczki i należności ujmowane są według zamortyzowanego kosztu. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego. Pożyczki i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego zalicza się do aktywów trwałych.

Wszystkie pozostałe aktywa finansowe są aktywami finansowymi dostępnymi do sprzedaży. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, bez potrącenia kosztów transakcji, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości. Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą, a ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczonego, aktywów dostępnych do sprzedaży (jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku regulowanym albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób), ujmuje się w pozostałych dochodach całkowitych. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości odnosi się do rachunku zysków i strat jako koszt finansowy.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji. W momencie początkowego ujęcia są one wyceniane po cenie nabycia, czyli w wartości godziwej, obejmującej koszty transakcji.

Zobowiązania finansowe niebędące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Instrument finansowy zostaje usunięty z bilansu, gdy Grupa traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy, zazwyczaj ma to miejsce w przypadku sprzedaży

instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią.

xi. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia

Instrumenty pochodne, z których korzysta Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami kursów wymiany walut to przede wszystkim kontrakty walutowe typu *forward*. Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane do wartości godziwej. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna.

Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone na wynik finansowy netto roku obrotowego.

Wartość godziwa walutowych kontraktów *forward* jest ustalana poprzez odniesienie do bieżących kursów terminowych (*forward*) występujących przy kontraktach o podobnym terminie zapadalności.

xii. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej (tj. stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez odpis aktualizujący. Kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Grupa ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Grupa włącza ten

składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia pod kątem utraty wartości. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie Grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w rachunku zysków i strat w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży, to kwota stanowiąca różnicę pomiędzy ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i jego bieżącą wartością, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat, zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do rachunku zysków i strat. Nie można ujmować w rachunku zysków i strat odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

xiii. Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/kosztu wytworzenia i możliwej do uzyskania wartości netto. Wartością netto możliwą do uzyskania jest szacowana cena sprzedaży dokonywana w toku zwykłej działalności gospodarczej, pomniejszona o koszty wykończenia i szacowane koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku. Grupa korzysta z metody ustalania wartości rozchodu przyjmując, że rozchód składnika aktywów wycenia się kolejno po cenach (kosztach) tych składników aktywów, które jednostka najwcześniej nabyła (wytworzyła).

Spółki Grupy mają obowiązek sporządzenia na dzień bilansowy analizy wiekowej zapasów z podziałem na podstawowe grupy (towary, zapasy serwisowe). Na podstawie analizy tej dokonuje się odpisów aktualizujących wartość zapasów według następujących zasad:

- 100% na towary składowane powyżej 2 lat,
- 75% na towary składowane dłużej niż 1,5 roku, a poniżej 2 lat,
- 50% na towary składowane powyżej roku, a poniżej 1,5 roku,
- 25% na towary składowane dłużej niż pół roku, a poniżej roku.

Wartość początkowa części serwisowych jest odnoszona w koszty liniowo na przestrzeni trwania kontraktu na usługi utrzymania, pod które części te zostały nabyte.

Grupa corocznie analizuje czy powyższe zasady tworzenia odpisów odpowiadają faktycznej utracie wartości posiadanych zapasów.

Odpisy z tytułu aktualizacji wartości zapasów ujmowane są w kosztach operacyjnych.

xiv. Rozliczenia międzyokresowe

W rozliczeniach międzyokresowych kosztów wykazywane są wydatki poniesione do dnia bilansowego, które dotyczą przyszłych okresów (czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów).

W szczególności do rozliczeń międzyokresowych zaliczyć należy:

- z góry opłacone usługi obce, w tym przedpłacone usługi serwisowe, które będą świadczone w następnych okresach,
- z góry zapłacone czynsze,
- ubezpieczenia,
- pozostałe wydatki poniesione w okresie, a dotyczące przyszłych okresów.

Do rozliczeń międzyokresowych przychodów zaliczane są przede wszystkim usługi serwisowe dotyczące przyszłych okresów. Grupa dokonuje czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów oraz

rozliczeń międzyokresowych przychodów, jeżeli dotyczą one przyszłych okresów sprawozdawczych.

xv. Należności z tytułu dostaw i usług

Należności z tytułu dostaw i usług są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu aktualizującego. Należności o odległych terminach płatności są ujmowane według wartości bieżącej oczekiwanej zapłaty.

Odpisy na należności wątpliwe szacowane są wtedy, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności, zgodnie z pierwotnymi warunkami, przestało być prawdopodobne. Wielkość odpisu stanowi różnicę między wartością nominalną należności a wartością możliwą do odzyskania, która stanowi bieżącą wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych, zdyskontowaną przy użyciu stopy procentowej właściwej dla podobnych pożyczkobiorców. Należności nieściągalne są odpisywane w koszty operacyjne w momencie stwierdzenia ich nieściągalności.

Wartość należności aktualizuje się uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, w odniesieniu do:

- należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub w stan upadłości - do wysokości należności nieobjętej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności, zgłoszonej likwidatorowi lub sędziemu komisarzowi w postępowaniu upadłościowym,
- należności od dłużników w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego - w pełnej wysokości należności,
- należności kwestionowanych przez dłużników oraz, z których zapłatą dłużnik zalega, a według oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużnika, spłata należności w umownej kwocie nie jest prawdopodobna - do wysokości niepokrytej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności,
- należności stanowiących równowartość kwot podwyższających należności, w stosunku do których uprzednio dokonano odpisu aktualizującego - w wysokości tych kwot, do czasu ich otrzymania lub odpisania,
- należności przeterminowanych lub nie przeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, w przypadkach uzasadnionych rodzajem prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców - w wysokości wiarygodnie

oszacowanej kwoty odpisu, w tym także ogólnego, na nieściągalne należności.

Ponadto Grupa dokonuje odpisów aktualizujących wartość należności na zasadach ogólnych w wysokościach nie mniejszych niż:

- 100% w stosunku do należności skierowanych na drogę sądową, chyba że w opinii Zarządu uzyskanie wyroku korzystnego dla Grupy jest prawie pewne,
- 100% w stosunku do należności przeterminowanych powyżej 12 miesięcy (licząc od daty terminu płatności), z uwzględnieniem spłat, porozumień itp. mających miejsce po dniu bilansowym,
- 50% w stosunku do należności przeterminowanych od 6 do 12 miesięcy (licząc od daty terminu płatności), z uwzględnieniem spłat, porozumień itp. mających miejsce po dniu bilansowym.

Aktualizacja wartości należności uwzględnia nie tylko zdarzenia, które nastąpiły do dnia bilansowego, ale także ujawnione później, do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego, jeżeli zdarzenia te dotyczą należności ujętej w księgach rachunkowych na dzień bilansowy. Grupa corocznie analizuje czy powyższe zasady tworzenia odpisów odpowiadają faktycznej utracie wartości należności.

Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych zalicza się do kosztów operacyjnych. Odpisy wartości pozostałych należności zalicza się do pozostałych kosztów operacyjnych. Odpisy salda należności wynikającego z naliczonych odsetek zalicza się do kosztów finansowych.

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego, całość lub odpowiednia część uprzednio dokonanego odpisu zwiększa wartość danego składnika aktywów i korygowane są odpowiednie pozycje kosztów.

xvi. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w bilansie obejmują środki pieniężne w banku i w kasie, lokaty krótkoterminowe o pierwotnym okresie zapadalności nieprzekraczającym trzech miesięcy oraz inne instrumenty o wysokim stopniu płynności.

Saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazane w skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych składa się z określonych powyżej środków pieniężnych i ich ekwiwalentów. Dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych Grupa przyjęła zasadę nieujmowania w saldzie środków pieniężnych ich ekwiwalentów, kredytów w rachunkach bieżących stanowiących element finansowania oraz zastrzeżonych środków pieniężnych.

xvii. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe oraz pożyczki są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej otrzymanych środków pieniężnych, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty oraz pożyczki są następnie wyceniane według zamortyzowanej ceny nabycia, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanej ceny nabycia uwzględnia się koszty związane z pozyskaniem kredytu lub pożyczki.

Różnica między środkami otrzymanymi (pomniejszonymi o koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki), a wartością do spłaty ujmowana jest w rachunku zysków i strat przez okres trwania kredytu lub pożyczki. Zyski i straty są ujmowane w rachunku zysków i strat z chwilą usunięcia zobowiązania z bilansu. Wszelkie koszty obsługi kredytów i pożyczek ujmowane są w rachunkach zysków i strat okresów, których dotyczą.

xviii. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług dotyczące działalności operacyjnej są ujmowane i wykazywane w kwocie wymagającej zapłaty i ujmowane w okresach sprawozdawczych, których dotyczą.

xix. Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w rachunku zysków i strat pomniejszone o wszelkie zwroty.

Grupa rozpoznaje rezerwy na umowy rodzące obciążenia, jeżeli nieuniknione koszty wypełnienia obowiązków przewyższają możliwe do uzyskania korzyści.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto

odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowania zewnętrznego.

Rezerwy na naprawy gwarancyjne

Rezerwa na naprawy gwarancyjne tworzona jest na pokrycie przyszłych przewidywanych kosztów realizacji zobowiązań gwarancyjnych lub serwisowych wynikających z realizowanych kontraktów IT. Koszty realizacji zobowiązania gwarancyjnego obejmują przede wszystkim koszt pracochłonności (ilość robocizny pomnożona przez stawkę ewidencyjną) oraz wartość odsprzedanych towarów, materiałów i usług obcych zużytych w ramach świadczenia zobowiązań gwarancyjnych.

Rezerwa ta jest zawiązywana w następujących przypadkach:

- z klientem nie została podpisana umowa na usługi utrzymaniowe,
- zakres umowy utrzymaniowej nie pokrywa całości oczekiwanych kosztów związanych z realizacją zobowiązań gwarancyjnych,
- zakres gwarancji producenta dla odsprzedawanego sprzętu jest węższy od gwarancji do jakiej spółki Grupy zobowiązały się w umowie z klientem.

Wartość rezerwy, rozpoznana na dzień bilansowy jest współmierna ze stanem realizacji kontraktu IT.

Koszty związane ze świadczeniem usług wynikających z zobowiązania gwarancyjnego pomniejszają w momencie ich ponoszenia wartość zawiązanej rezerwy (wykorzystanie rezerwy). Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje weryfikacji wysokości zawiązanych rezerw na naprawy gwarancyjne. Jeśli faktyczna realizacja zobowiązania lub przewidywane przyszłe koszty są niższe/wyższe niż zakładano w momencie początkowego ujęcia rezerwy, rezerwa jest odpowiednio obniżana/zwiększana, tak aby odzwierciedlić bieżące oczekiwania Grupy co do kosztów realizacji zobowiązania gwarancyjnego w przyszłych okresach.

Świadczenia emerytalne i inne świadczenia po okresie zatrudnienia oraz rezerwa na niewykorzystane urlopy

Grupa tworzy rezerwę na wartość bieżącą zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat odpraw emerytalnych. Grupa tworzy także rezerwę na niewykorzystane urlopy, które dotyczą okresów poprzedzających datę bilansową, a będą wykorzystane w przyszłości. Wielkość wypłat zależy od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz liczby niewykorzystanych, a przysługujących

pracownikom dni urlopu na datę bilansową. Koszty, zarówno z tytułu odpraw emerytalnych, jak i z tytułu niewykorzystanych urlopów, są uznawane na bazie memoriałowej w oparciu o szacowane wartości. Rezerwa na niewykorzystane urlopy prezentowana jest w pozycji rozliczeń międzyokresowych.

xx. Przychody

Przychody ze sprzedaży

Przychody są ujmowane gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób oraz gdy istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że Grupa uzyska korzyści ekonomiczne z tytułu przeprowadzonej transakcji.

Jeżeli wyniku na transakcji dotyczącej usług nie można oszacować w wiarygodny sposób, przychody z transakcji ujmuje się tylko do wysokości kosztów, które Grupa spodziewa się odzyskać. Grupa wyróżnia następujące rodzaje przychodów:

- Przychody ze sprzedaży licencji i/lub usług własnych,
- Przychody ze sprzedaży licencji i/lub usług obcych, oraz
- Przychody ze sprzedaży sprzętu.

W ramach kategorii "Licencje i/lub usługi własne" prezentowane są przychody z tytułu umów z klientami, których przedmiotem jest dostarczanie oprogramowania własnego lub świadczenie usług z nim związanych. Usługi te mogą być realizowane przez pracowników Spółki (zasoby własne) jak również przez podwykonawców (zasoby obce). Ponadto do tej kategorii klasyfikuje się przychody ze świadczenia usług własnych na oprogramowaniu obcym i infrastrukturze.

W ramach kategorii "Licencje i/lub usługi obce" prezentowane są przychody z tytułu sprzedaży licencji obcych oraz ze świadczenia usług, które ze względów technologicznych lub prawnych muszą być realizowane przez podwykonawców (dotyczy to usług utrzymania sprzętu i licencji oraz outsourcingu świadczonych przez ich producentów).

Przychody ze sprzedaży licencji i/lub usług własnych, które są dostarczane/świadczone w ramach kontraktu wdrożeniowego są rozpoznawane zgodnie ze stopniem zaawansowania całego kontraktu.

W przypadku sprzedaży pozostałych licencji/usług własnych przychody są ujmowane w okresie, w którym Grupa spodziewa się, że będzie zobowiązana do świadczenia usług na rzecz klienta. Przychody ze sprzedaży licencji/usług obcych mogą być rozpoznawane jak przychody ze sprzedaży towarów lub jak przychody ze sprzedaży usług, w zależności od charakteru umowy z klientem.

W przypadku licencji i/lub usług obcych, dla których w momencie sprzedaży znaczące ryzyko i korzyści związane z daną licencją i/lub usługą obcą są

przenoszone na nabywcę, przychody są rozpoznawane jak przychody ze sprzedaży towaru, tj. jednorazowo w momencie sprzedaży, bez względu na to czy przedmiotem umowy jest licencja i/lub usługa obca są na czas określony czy nieokreślony. Grupa uznaje, że znaczące ryzyko jest przekazywane na nabywcę, w przypadku, gdy po dostarczeniu licencji/usługi Grupa nie jest zobowiązana do żadnych dodatkowych świadczeń na rzecz klienta.

W pozostałym przypadku, tj., gdy po dostarczeniu licencji/usługi Grupa jest zobowiązana do dodatkowych świadczeń na rzecz klienta, przychody ze sprzedaży są ujmowane jak przychody ze sprzedaży usług, tj. w okresie, w którym odbywa się świadczenie usługi poprzez odwołanie się do stopnia zaawansowania realizacji transakcji.

Przychody ze sprzedaży sprzętu są rozpoznawane jak przychody ze sprzedaży towarów, tj. przychody są ujmowane, jeżeli znaczące ryzyko i korzyści wynikające z umowy zostały przekazane nabywcy oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób.

Przychody i koszty z realizacji kontraktów wdrożeniowych

Przychody z kontraktu wdrożeniowego obejmują wysoko prawdopodobne przychody wynikające z zawartych umów/zleceń, które można oszacować w sposób wiarygodny. Tym samym z puli przychodów wyłączane są te kwoty, które, mimo iż wynikają z zawartej umowy, są w ocenie Grupy wątpliwe do uzyskania (np. Grupa spodziewa się, że klient zrezygnuje z części prac określonych w umowie).

Za przychody kontraktu uznaje się następujące przychody:

- a. przychody wynikające z wystawionych faktur,
- b. przyszłe przychody wynikające z podpisanych umów i/lub zleceń wystawionych na bazie umów ramowych.

Koszty kontraktu obejmują:

- a. koszty odsprzedanych towarów, materiałów i usług obcych (COGS), oraz
- b. koszty zasobów własnych, które są zaangażowane w realizację kontraktu.

Koszty zasobów własnych zatrudnionych przy realizacji kontraktu kalkulowane są na podstawie zrealizowanej (dla okresów zakończonych) i szacowanej (dla okresów prognozowanych) pracochłonności oraz odpowiedniej stawki ewidencyjnej (kosztowej) pokrywającej koszty wytworzenia.

Stawka ewidencyjna to koszt osobogodziny (lub osobodnia) własnych zasobów produkcyjnych skalkulowany na bazie zabudżetowanych na dany rok kosztów wytworzenia.

Wycena kontraktów wdrożeniowych

Celem wyceny wdrożeniowego kontraktu IT jest ustalenie wartości przychodów, które należy rozpoznać w okresie. Grupa dokonuje wyceny stosując metodę stopnia zaawansowania („percentage of completion”).

Jeżeli poniesione koszty pomniejszone o przewidywane straty a powiększone o zyski ujęte w rachunku zysków i strat przekraczają swoim zaawansowaniem procentowym zaawansowanie procentowe zafakturowanej sprzedaży, wynikająca z powyższej różnicy kwota niezafakturowanej sprzedaży prezentowana jest w aktywach bilansu w kategorii „Należności z wyceny bilansowej kontraktów IT”. Jeżeli zaawansowanie procentowe zafakturowanej sprzedaży przekracza zaawansowanie procentowe poniesionych kosztów pomniejszonych o przewidywane straty a powiększone o zyski ujęte w rachunku zysków i strat, wynikające z powyższej różnicy przyszłe przychody prezentowane są w zobowiązaniach, w kategorii „Zobowiązanie z tytułu wyceny kontraktów IT”.

Kontrakty generujące straty

Kontraktem generującym stratę jest kontrakt, w którym łączna kwota przychodów z kontraktu jest niższa niż łączna wartość kosztów.

W przypadku, gdy jest wysoce prawdopodobne, że łączne koszty wykonania umowy przekroczą łączne przychody z tytułu umowy, przewidywana strata jest ujmowana jako koszt okresu, w którym została ujawniona poprzez utworzenie rezerwy na straty kontraktowe. Wysokość rezerwy lub/i zasadność jej utrzymania jest weryfikowana na każdy kolejny dzień bilansowy, aż do momentu zakończenia kontraktu.

Wartość utworzonych rezerw na straty powiększa saldo zobowiązań i jest prezentowana w kategorii „Zobowiązanie z tytułu wyceny kontraktów IT”.

Metody mierzenia stopnia zaawansowania realizacji kontraktu

W celu ustalenia stopnia zaawansowania realizacji umowy Spółka stosuje taką metodę, która pozwala w sposób wiarygodny ustalić stan realizacji prac. W zależności od charakteru umowy, metody te mogą obejmować:

- a. pomiar ustalenie proporcji kosztów umowy poniesionych z tytułu prac wykonanych do dnia bilansowego w stosunku do szacunkowych łącznych kosztów umowy,
- b. wykonanych prac lub
- c. porównanie fizycznie wykonanych części prac z pracami wynikającymi z umowy.

Metodę procentowego zaawansowania stosuje się narastająco w każdym okresie obrotowym w stosunku do bieżących szacunków przychodów

i kosztów umowy. Skutki zmian szacunków przychodów lub kosztów umowy ujmuje się w okresie, w którym zmiana ta wystąpiła.

Łączenie i rozdzielanie kontraktów wdrożeniowych

Wycenie na ogół podlegają pojedyncze umowy lub umowy wraz z aneksami, jeśli aneksy te dotyczą modyfikacji umowy głównej (rozszerzają lub ograniczają zakres umowy podstawowej). W przypadku, gdy aneks jest dodatkowym zleceniem spoza zakresu umowy głównej, za które cena ustalona jest bez odniesienia do ceny z zasadniczej umowy, wyceniany jest on oddzielnie.

Gdy umowa dotyczy grupy elementów, to jej część dotycząca każdego z tych elementów może być traktowana jako oddzielny kontrakt, tylko jeżeli zostaną łącznie spełnione następujące warunki:

- zostały przedłożone odrębne oferty dla każdego z wyodrębnionych elementów,
- każdy z elementów był przedmiotem oddzielnych negocjacji, oraz
- można określić koszty i przychody odnoszące się do każdego z elementów – przychody muszą być określone w umowie i/lub zamówieniu.

Natomiast grupa umów może być traktowana jako pojedynczy kontrakt, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

- grupa umów jest negocjowana jako pojedynczy pakiet,
- umowy są tak bardzo powiązane ze sobą, że w rzeczywistości są one częścią pojedynczego projektu z jedną dla całego pakietu marżą zysku oraz
- umowy są realizowane jednocześnie lub w ciągłej sekwencji czasowej.

Odsetki

Przychody z tytułu odsetek są ujmowane sukcesywnie w miarę ich narastania (z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, stanowiącej stopę dokładnie dyskontującą przyszłe wpływy gotówkowe przez szacowany okres użytkowania instrumentów finansowych) do wartości bilansowej netto danego składnika aktywów finansowych.

Przychody z odsetek mogą stanowić odsetki od udzielonych pożyczek, inwestycji w papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności, depozytów bankowych i lokat oraz pozostałych tytułów.

Dywidendy

Dywidendy są ujmowane w momencie ustalenia praw akcjonariuszy do ich otrzymania.

xxi. Podatki

Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwot przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które prawnie lub faktycznie już obowiązywały na dzień bilansowy.

Podatek odroczony

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, odroczony podatek dochodowy jest wyliczany metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym. Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych za wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa na podatek odroczony powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania niemającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty, za wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu odroczonego podatku dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku jest ujmowany w bilansie jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest

prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu lub podwyższeniu o tyle, o ile uległy zmianie szacunki dotyczące osiągnięcia dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

Podatek od towarów i usług

Przychody, koszty i aktywa są ujmowane w wartości pomniejszonej o wartość podatku od towarów i usług, z wyjątkiem, gdy:

- podatek od towarów i usług zapłacony przy zakupie towarów i usług nie jest możliwy do odzyskania od władz podatkowych; wtedy podatek od towarów i usług jest ujmowany odpowiednio jako część kosztów nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej oraz
- należności i zobowiązania są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług.

Kwota netto podatku od towarów i usług możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz władz podatkowych jest ujęta w bilansie jako część należności lub zobowiązań.

Ocena niepewności co do rozliczeń podatkowych

Jeżeli w ocenie Grupy jest prawdopodobne, że podejście Grupy do kwestii podatkowej lub grupy kwestii podatkowych będzie zaakceptowane przez organ podatkowy, Grupa określa dochód do opodatkowania (stratę podatkową), podstawę opodatkowania, niewykorzystane straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe z uwzględnieniem podejścia do opodatkowania planowanego lub zastosowanego w swoim zeznaniu podatkowym.

Jeżeli Grupa stwierdzi, że nie jest prawdopodobne, że organ podatkowy zaakceptuje podejście Grupy do kwestii podatkowej lub grupy kwestii podatkowych, wówczas Grupa odzwierciedla wpływ niepewności przy ustalaniu dochodu do opodatkowania (straty

podatkowej), niewykorzystanych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych lub stawek podatkowych. Grupa odzwierciedla ten efekt za pomocą następującej metody:

Grupa określa najbardziej prawdopodobny scenariusz – jest to pojedyncza kwota spośród możliwych wyników.

7. Sezonowość działalności

Działalność Grupy podlega sezonowości, jeżeli chodzi o rozkład przychodów w poszczególnych kwartałach roku. Ponieważ duża część przychodów generowana jest przez kontrakty na usługi IT z dużymi przedsiębiorstwami i instytucjami państwowymi, przychody w czwartym kwartale roku są zwykle wyższe niż w pozostałych kwartałach. Jest to spowodowane faktem zamykania budżetów rocznych na realizację projektów informatycznych w wyżej wymienionych podmiotach i realizacją zakupów inwestycyjnych sprzętu i licencji.

8. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości

W okresie sprawozdawczym nie wystąpiły zmiany stosowanych zasad rachunkowości, z wyjątkiem zastosowania zmian standardów oraz nowych interpretacji obowiązujących dla okresów rozpoczynających się w dniu lub po dniu 1 stycznia 2016 roku.

Zasady (polityka) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego raportu są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony w dniu 31 grudnia 2015 roku, z wyjątkiem zastosowania zmian standardów oraz nowych interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu lub po dniu 1 stycznia 2016 roku:

- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2010-2012 obejmujące zmiany do MSSF 2 Płatności w formie akcji, zmiany do MSSF 3 Połączenie przedsięwzięć, zmiany do MSSF 8 Segmenty operacyjne, zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe oraz MSR 38 Aktywa niematerialne, zmiany do MSSF 13 Wycena do wartości godziwej oraz zmiany do MSR 24 Ujawnienie informacji o podmiotach powiązanych, zmiany do MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji oraz zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze,
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014 obejmujące zmiany do MSSF 5 Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana, zmiany do MSR 34 Śródroczna sprawozdawczość finansowa,
- Zmiany do MSR 16 oraz MSR 38 Wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji,

- Zmiany do MSR 1 Ujawnienia,
- Zmiany do MSR 16 i MSR 41 Rolnictwo: rośliny produkcyjne,
- Zmiany do MSSF 11 Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności,
- Zmiany do MSR 19 Programy określonych świadczeń: składki pracownicze, oraz
- Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28 Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku dotyczącego konsolidacji, oraz
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014 obejmujące zmiany do MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji oraz zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani na wyniki działalności Grupy.

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego innego standardu, interpretacji lub zmiany, która została opublikowana, lecz nie weszła dotychczas w życie w świetle przepisów Unii Europejskiej.

9. Zmiany danych porównywalnych

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wprowadzona została korekta wartości firmy oraz zysków z lat ubiegłych dotycząca rozliczenia nabycia w 2007 roku spółki Pexim d.o.o. (obecnie ASEE Serbia). W początkowym rozliczeniu różnice kursowe związane z wypłatą dywidendy dla akcjonariuszy spółki, powstałe po dniu objęcia kontroli zostały ujęte w wartości firmy. Po korekcie różnice kursowe zostały ujęte w zyskach lat ubiegłych. Poniższa tabela przedstawia wprowadzoną zmianę danych porównywalnych:

	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (przekształcone)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)	Zmiana
Wartość firmy	488 566	489 600	(1 034)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	(78 739)	(79 074)	335
Zyski (straty) z lat ubiegłych i wynik okresu bieżącego	209 247	210 616	(1 369)

V. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI

Grupa Asseco South Eastern Europe wyodrębnia następujące segmenty sprawozdawcze, stanowiące odzwierciedlenie struktury prowadzonej działalności:

- a) Rozwiązania w sektorze bankowym,
- b) Rozwiązania w obszarze płatności,
- c) Integracja systemów.

Rozwiązania w sektorze bankowym

Oferta Asseco SEE w segmencie Rozwiązania w sektorze bankowym obejmuje rozwiązanie omnikanałowe pod marką Digital Edge, zaprojektowane do dystrybucji produktów i usług bankowych za pomocą nowych, alternatywnych kanałów oraz w celu poprawy relacji i komunikacji z klientem, a także zintegrowane centralne systemy bankowe oparte na platformie Oracle i Microsoft, rozwiązania uwierzytelniające, informatyczne systemy raportujące do sprawozdawczości obligacyjnej i informacji zarządczej, jak również systemy służące do zarządzania ryzykiem i przeciwdziałania oszustwom transakcyjnym. Ponadto naszym klientom oferujemy usługi on-line 24x7 oraz doradztwo w obszarze bankowości elektronicznej i cyfrowej transformacji.

Rozwiązania w obszarze płatności

ASEE oferuje kompletne rozwiązania obsługujące płatności dokonywane przy użyciu lub bez użycia kart, przeznaczone zarówno dla instytucji finansowych, jak i niefinansowych. Oferta obejmuje rozwiązania dla handlu elektronicznego (NestPay®, MSU), płatności mobilnych (mPOS, HCE), przetwarzania kart płatniczych oraz usługi związane z bankomatami i terminalami płatniczymi POS.

Dostarczamy oprogramowanie oraz usługi, w tym bankomaty i terminale płatnicze oferowane również w „modelu outsourcingowym” umożliwiającym klientom wynajęcie urządzeń oraz skorzystanie z usług serwisowych i usług zarządzania infrastrukturą.

Integracja systemów

Grupa Asseco South Eastern Europe jest czołowym graczem na rynku usług integracyjnych w Kosowie, Macedonii, Rumunii oraz Serbii. Grupa świadczy usługi na rzecz sektorów finansowego, przemysłowego i publicznego w ramach następujących linii biznesowych: rozwój infrastruktury IT, wdrożenia i usługi wsparcia, zapewnienie ciągłości procesów biznesowych, automatyzacja działalności oraz rozwój dostosowanego do indywidualnych potrzeb klienta oprogramowania. W segmencie Integracja Systemów prezentowana jest również grupa własnych rozwiązań ASEE, które z racji swojego profilu, nie zostały zakwalifikowane do segmentów bankowości czy płatności. Dotyczy to między innymi rozwiązania służącego zarządzaniu treścią BPS, rozwiązania contact center LIVE, rozwiązania służącego do zarządzania cyklem życia aktywów Fidelity oraz systemu bilingowego dla przedsiębiorstw użyteczności publicznej SKAI. Ponadto, w ramach segmentu Integracja systemów, oferowane jest rozwiązanie LeaseFlex, służące do kompleksowego zarządzania cyklem życia produktów leasingowych i aktywów.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2016 roku w tys. PLN (badane)	Rozwiązania w bankowości (I)	Rozwiązania w obszarze płatności (II)	Razem Bankowość (I-II)	Integracja systemów (III)	Nieprzypisane	Eliminacje/ Uzgodnienia	Razem
Przychody ze sprzedaży:	163 382	205 319	368 701	228 319	8 324	(34 710)	570 634
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	146 277	199 392	345 669	224 965	-	-	570 634
Sprzedaż między lub/i wewnątrz segmentu	17 105	5 927	23 032	3 354	8 324	(34 710)	-
Zysk brutto ze sprzedaży	47 838	54 642	102 480	33 869	-	-	136 349
Koszty sprzedaży (-)	(10 050)	(11 587)	(21 637)	(16 484)	-	-	(38 121)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(16 193)	(15 053)	(31 246)	(11 092)	-	-	(42 338)
Zysk netto ze sprzedaży	21 595	28 002	49 597	6 293	-	-	55 890
<i>Wartość firmy</i>	<i>205 749</i>	<i>111 842</i>	<i>317 591</i>	<i>188 043</i>	-	-	<i>505 634</i>

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku w tys. EUR	Rozwiązania w bankowości (I)	Rozwiązania w obszarze płatności (II)	Razem Bankowość (I-II)	Integracja systemów (III)	Nieprzypisane	Eliminacje/ Uzgodnienia	Razem
Przychody ze sprzedaży:	37 338	46 923	84 261	52 180	1 902	(7 932)	130 411
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	33 430	45 568	78 998	51 413	-	-	130 411
Sprzedaż między lub/i wewnątrz segmentu	3 908	1 355	5 263	767	1 902	(7 932)	-
Zysk brutto ze sprzedaży	10 933	12 488	23 421	7 740	-	-	31 161
Koszty sprzedaży (-)	(2 297)	(2 648)	(4 945)	(3 767)	-	-	(8 712)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(3 701)	(3 440)	(7 141)	(2 535)	-	-	(9 676)
Zysk netto ze sprzedaży	4 935	6 400	11 335	1 438	-	-	12 773

Powyższe dane zostały przeliczone według kursu średniego wynoszącego w okresie od 1 stycznia 2016 do 31 grudnia 2016 roku 1 EUR = 4,3757 PLN

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku w tys. PLN (przekształcone)	Rozwiązania w bankowości (I)	Rozwiązania w obszarze płatności (II)	Razem Bankowość (I-II)	Integracja systemów (III)	Nieprzypisane	Eliminacje/ Uzgodnienia	Razem
Przychody ze sprzedaży:	155 843	164 888	320 731	195 203	9 220	(37 949)	487 205
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	134 384	160 130	294 514	192 691	-	-	487 205
Sprzedaż między lub/i wewnątrz segmentu	21 459	4 758	26 217	2 512	9 220	(37 949)	-
Zysk brutto ze sprzedaży	42 298	48 566	90 864	34 560	-	-	125 424
Koszty sprzedaży (-)	(11 654)	(9 564)	(21 218)	(16 195)	-	-	(37 413)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(13 189)	(12 107)	(25 296)	(10 703)	-	-	(35 999)
Zysk netto ze sprzedaży	17 455	26 895	44 350	7 662	-	-	52 012
<i>Wartość firmy</i>	<i>193 556</i>	<i>110 292</i>	<i>303 848</i>	<i>184 718</i>	-	-	<i>488 566</i>

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku w tys. EUR	Rozwiązania w bankowości (I)	Rozwiązania w obszarze płatności (II)	Razem Bankowość (I-II)	Integracja systemów (III)	Nieprzypisane	Eliminacje/ Uzgodnienia	Razem
Przychody ze sprzedaży:	37 240	39 402	76 642	46 646	2 203	(9 068)	116 423
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	32 112	38 265	70 377	46 046	-	-	116 423
Sprzedaż między lub/i wewnątrz segmentu	5 128	1 137	6 265	600	2 203	(9 068)	-
Zysk brutto ze sprzedaży	10 108	11 605	21 713	8 259	-	-	29 972
Koszty sprzedaży (-)	(2 785)	(2 285)	(5 070)	(3 870)	-	-	(8 940)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(3 152)	(2 893)	(6 045)	(2 558)	-	-	(8 603)
Zysk netto ze sprzedaży	4 171	6 427	10 598	1 831	-	-	12 429

Powyższe dane zostały przeliczone według kursu średniego wynoszącego w okresie od 1 stycznia 2015 do 31 grudnia 2015 roku 1 EUR = 4,1848 PLN

VI. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO
1. Struktura przychodów ze sprzedaży

Przychody operacyjne w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku oraz w okresie porównywalnym kształtowały się następująco:

Przychody ze sprzedaży według rodzaju	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Oprogramowanie i usługi własne	347 481	297 218
Oprogramowanie i usługi obce	76 735	72 781
Sprzęt i infrastruktura	146 418	117 206
	570 634	487 205

Przychody ze sprzedaży Grupy ASEE wzrosły w roku 2016 o 83,4 mln PLN (17%). Wzrost sprzedaży w podobnym stopniu dotyczył Oprogramowania i usług własnych, które w ostatnich dwóch latach stanowiły 61% całości przychodów Grupy, jak i Oprogramowania i usług obcych oraz infrastruktury, których udział w strukturze sprzedaży pozostał na poziomie 39%.

2. Struktura kosztów działalności

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Świadczenia na rzecz pracowników (-)	(182 833)	(163 498)
Usługi obce nie projektowe i outsourcing pracowników (-)	(24 273)	(19 057)
Amortyzacja (-)	(37 250)	(30 299)
Koszty utrzymania majątku i samochodów służbowych (-)	(32 248)	(28 953)
Podróże służbowe (-)	(3 955)	(4 350)
Reklama (-)	(3 844)	(4 059)
Pozostałe koszty (podstawowe) (-)	(5 386)	(6 050)
	(289 789)	(256 266)
Koszt własny sprzedaży, w tym:	(434 285)	(361 781)
Wartość odsprzedanych towarów i usług obcych (-)	(224 955)	(178 927)
Koszty wytworzenia (-)	(209 330)	(182 854)
Koszty sprzedaży (-)	(38 121)	(37 413)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(42 338)	(35 999)

Usługi obce nie projektowe obejmują usługi doradcze niezwiązane z konkretnymi projektami oraz usługi audytorskie, prawne, bankowe, pocztowe, kurierskie i opłaty giełdowe.

Koszty utrzymania majątku i samochodów służbowych obejmują koszty napraw sprzętu i zużytych części zamiennych w ramach prowadzonych projektów, koszty napraw i utrzymania środków trwałych (w tym w związku z utrzymaniem infrastruktury pod umowy outsourcingowe) oraz koszty utrzymania wartości niematerialnych, opłaty za wynajem i utrzymanie powierzchni biurowych oraz utrzymanie samochodów służbowych.

3. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Zysk na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	743	567
Zwrot podatku od czynności cywilnoprawnych	-	915
Przychody z tytułu najmu powierzchni	87	189
Pozostałe	939	874
	1 769	2 545

W 2016 roku w linii „Pozostałe” ujęte zostały głównie przychody z tytułu refaktur nie związanych z główną działalnością spółek, uzyskane zwroty dotyczące rozliczenia świadczeń socjalnych za lata ubiegłe oraz otrzymane przez spółki upusty i rabaty dotyczące lat ubiegłych.

W 2015 roku w pozycji „Pozostałe” ujęty został głównie przychód z tytułu odzyskanego przez ASEE Turcja podatku u źródła zapłaconego w latach ubiegłych od zakupionych licencji oraz otrzymane przez spółki rabaty dotyczące lat ubiegłych.

W 2015 roku, na mocy decyzji Izby Skarbowej, ASEE S.A. uzyskała zwrot nadpłaconego podatku od czynności cywilnoprawnych uiszczanego przez Spółkę w latach 2008 – 2010 w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego. Łączna kwota odzyskanego podatku wyniosła 1 417 tys. PLN, z czego kwota główna w wysokości 915 tys. PLN została ujęta w pozostałych przychodach operacyjnych a należność odsetkowa w kwocie 502 tys. PLN w przychodach finansowych.

Pozostałe koszty operacyjne	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Strata na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych (-)	(187)	(649)
Koszty związane ze zwrotem podatku od czynności cywilnoprawnych (-)	-	(320)
Darowizny przekazane podmiotom niepowiązanym (-)	(164)	(305)
Koszty likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych, zapasów (-)	(256)	(100)
Koszty refaktur (-)	(112)	(88)
Zawiązanie rezerw	-	(134)
Pozostałe (-)	(528)	(320)
	(1 247)	(1 916)

4. Przychody i koszty finansowe

Przychody finansowe	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Przychody odsetkowe z pożyczek udzielonych, depozytów bankowych i lokat	1 615	1 485
Odsutki związane ze zwrotem podatku od czynności cywilnoprawnych	-	502
Zyski z wyceny instrumentów pochodnych	792	274
Wycena udziałów w związku z objęciem kontroli	4 120	-
Dodatnie różnice kursowe	1 704	1 720
Pozostałe przychody finansowe	53	161
	8 284	4 142

Ujęta w przychodach finansowych wycena udziałów w wysokości 4 120 tys. PLN dotyczy wyceny do wartości godziwej posiadanego na moment objęcia kontroli 50% udziału w E-mon, Czarnogóra. Wartość godziwa została ustalona na podstawie wyceny przeprowadzonej przez niezależnego eksperta. Wycena dotyczy stopniowego przejęcia i została ujęta na podstawie MSSF 3, zgodnie z którym jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień przejęcia i ujmuje powstały zysk lub stratę, o ile powstała, w rachunku zysków i strat.

Koszty finansowe	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Koszty odsetkowe (-)	(1 126)	(1 303)
Opłaty i prowizje bankowe (-)	(98)	(196)
Ujemne różnice kursowe (-)	(836)	(1 359)
Koszty związane z nabyciem spółek (-)	(160)	(24)
Koszty odsetek od leasingu finansowego (-)	(122)	(90)
Strata z wyceny instrumentów pochodnych (-)	(1 748)	(584)
Pozostałe koszty finansowe (-)	(7)	(19)
	(4 097)	(3 575)

Strata z wyceny instrumentów pochodnych w kwocie 1 748 tys. PLN w roku 2016 (oraz 584 tys. PLN w roku 2015) dotyczy wyceny kontraktów forward posiadanych przez ASEE S.A. prezentowanych w zobowiązaniach finansowych.

5. Podatek dochodowy

Główne składniki obciążenia wyniku z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (bieżącego i odroczonego):

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Bieżący podatek dochodowy i korekty lat ubiegłych	(9 330)	(11 177)
Odroczony podatek dochodowy	(89)	1 015
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat, w tym:	(9 419)	(10 162)
Podatek dochodowy przypisany działalności kontynuowanej	(9 419)	(10 162)

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)	Zmiana
Wynik brutto przed opodatkowaniem	60 967	53 664	7 303
Bieżący podatek dochodowy			
- podatek u źródła od dywidend	(46)	(2 232)	2 186
- podatki bieżące ze spółek	(9 284)	(8 945)	(339)
	(9 330)	(11 177)	1 847
Odroczony podatek dochodowy			
- zmiana aktywa na stratę	(88)	(693)	605
- pozostałe różnice przejściowe	(1)	1 708	(1 709)
	(89)	1 015	(1 104)
Efektywna stopa podatkowa	15,45%	18,94%	-3,49%

W 2016 roku efektywna stopa podatkowa w Grupie wynosiła 15,45%, natomiast w 2015 roku 18,94%. Spadek efektywnej stopy podatkowej w 2016 w porównaniu do roku 2015 wynika głównie z niższej wartości podatku u źródła od dywidend wypłaconych ze spółek zależnych.

W linii „Podatek u źródła od dywidend” zaprezentowany został podatek u źródła potrącony od dywidend otrzymanych przez ASEE S.A. o wartości 46 tys. PLN (w 2015 roku 2 232 tys. PLN w tym: 2 182 tys. PLN otrzymanych przez ASEE S.A. i 50 tys. PLN przez ASEE Serbia). Zmniejszenie obciążenia podatkiem u źródła wynika ze spadku wypłaconych ze spółek zależnych dywidend w 2016 roku (5 mln PLN) porównaniu z rokiem 2015 (53 mln PLN). W roku 2015 dywidendy były wypłacone również z zysków zatrzymanych. Strategia dywidendowa Spółki nie zakłada w dającej się przewidzieć przyszłości wypłat dywidend, które mogłyby mieć istotny wpływ na jej pozycję podatkową.

Obciążenie bieżącym podatkiem dochodowym pozostawało na poziomie porównywalnym w roku 2016 i 2015. Natomiast wpływ podatku odroczonego na wynik w 2015 roku dotyczył głównie rezerwy tworzonej na odroczone zobowiązanie podatkowe powstające w ASEE Macedonia w momencie wypłaty dywidendy a nie w momencie osiągnięcia dochodów. W związku z wypłatą dywidend z ASEE Macedonia do ASEE S.A. w 2015 roku rezerwa została wykorzystana.

Dodatkowo w 2015 roku na podatek odroczone wpłynęło wykorzystanie aktywa na stratę podatkową w jednostce dominującej. W 2015 roku aktywo zostało w całości wykorzystane. W związku z wygaśnięciem straty nie ma podstaw do dalszego tworzenia aktywa z tego tytułu.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Grupa rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie 2 621 tys. PLN (1 864 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2015 roku) oraz rezerwę na podatek odroczone w kwocie 1 328 tys. PLN (684 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2015 roku).

Uzgodnienie podatku dochodowego do wyniku finansowego brutto przed opodatkowaniem według ustawowej stawki podatkowej, z podatkiem dochodowym liczonym według efektywnej stawki podatkowej Grupy:

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	60 967	53 664
Obowiązująca stawka podatku dochodowego od osób prawnych	19%	19%
Podatek dochodowy według obowiązującej ustawowej stawki podatkowej	(11 584)	(10 196)
[A] Przychody bilansowe niestanowiące przychodów podatkowych:	4 230	3 117
- przychody uzyskiwane w specjalnej strefie technologicznej, niepodlegające opodatkowaniu	3 554	2 797
- inne	676	320
[B] Przychody podatkowe niestanowiące przychodów bilansowych	-	37
- inne	-	37
[C] Koszty bilansowe niestanowiące kosztów podatkowych	(4 634)	(3 291)
- koszty poniesione w strefie technologicznej, niepodlegające odliczeniu	(3 493)	(2 234)
- koszty reprezentacji	(112)	(129)
- różnica między amortyzacją podatkową i księgową	(144)	(171)
- odpisy należności/zapasy/środki trwałe	(352)	(229)
- strata na kontraktach	-	(101)
- inne	(533)	(427)
[D] Koszty podatkowe niestanowiące kosztów bilansowych	327	-
-strata na kontraktach	307	-
-inne	20	-
[E] Wykorzystanie strat podatkowych oraz zmiana aktywów na straty podatkowe	(529)	3 575
[F] Wykorzystanie ulg podatkowych oraz pozostałych odliczeń od podatku	388	559
[G] Zmiana szacunku rozpoznania podatku odroczonego związanego z tzw." zewnętrznymi różnicami przejściowymi" dotycząca transakcji wypłat dywidendy w grupie kapitałowej	(46)	(6 212)
[H] Różnica wynikająca z innej stawki podatku dochodowego odprowadzanego poza granicami Polski	2 505	2 243
[I] Korekta błędów w kalkulacji podatku odroczonego w poprzednich okresach sprawozdawczych (+) / (-)	(76)	6
Według efektywnej stawki podatkowej wynoszącej: w 2016 roku 15,45%; w 2015 roku 18,94%	(9 419)	(10 162)

	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Aktywa z tytułu podatku odroczonego		
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a rachunkową	505	183
Należności / Zobowiązania z tytułu wyceny bilansowej kontraktów IT	-	68
Wycena aktywów finansowych lub / i zobowiązań finansowych do wartości godziwej	276	79
Rozliczenia międzyokresowe, rezerwy i inne zobowiązania	1 383	1 340
Odpisy aktualizujące należności	225	293
Odpisy aktualizujące zapasy	1 780	1 354
Straty możliwe do odliczenia od przyszłych dochodów do opodatkowania	115	203
Pozostałe różnice przejściowe	15	10
Razem	4 299	3 530
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego		
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a rachunkową	1 770	1 224
Rozliczenia międzyokresowe	804	844
Pozostałe różnice przejściowe	432	282
Razem	3 006	2 350
Aktywa (+) netto po kompensacji z rezerwą z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 621	1 864
Rezerwa (-) netto po kompensacji z aktywami z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 328	684

6. Zysk przypadający na jedną akcję

Zysk podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku przypadającego Akcjonariuszom Jednostki Dominującej za okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu roku obrotowego. W okresie sprawozdawczym jak i w okresie porównywalnym nie występowały elementy rozwodniające podstawowy zysk przypadający na akcję.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące zysku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego i rozwodnionego zysku na jedną akcję:

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Skonsolidowany zysk za okres sprawozdawczy przypisany Akcjonariuszom ASEE S.A.	51 468	43 580
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku na jedną akcję	51 894 251	51 894 251
Skonsolidowany zysk za okres sprawozdawczy (w złotych) przypisany Akcjonariuszom ASEE S.A. przypadający na jedną akcję		
Podstawowy ze skonsolidowanego zysku za okres sprawozdawczy	0,99	0,84
Rozwodniony ze skonsolidowanego zysku z za okres sprawozdawczy	0,99	0,84

7. Informacje dotyczące wypłaconej/zadeklarowanej dywidendy

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki ASEE S.A. z siedzibą w Rzeszowie, na podstawie podjętej w dniu 31 marca 2016 roku uchwały, postanowiło podzielić zysk za rok obrotowy 2015 w wysokości 55 298 295,23 PLN i niepodzielony zysk z roku obrotowego 2013 w wysokości 2 825 183,42 PLN oraz niepodzielony zysk z roku 2014 w wysokości 17 260 325,40 PLN w sposób następujący:

- kwota 4 423 863,62 PLN z zysku za rok obrotowy 2015 została przeznaczona zgodnie z art. 396 § 1 Kodeksu spółek handlowych na kapitał zapasowy,
- kwota 21 795 585,42 PLN została przeznaczona do podziału między wszystkich akcjonariuszy Spółki, tj. została przeznaczona na wypłatę dywidendy w kwocie 0,42 PLN na jedną akcję Spółki.
- Pozostała część zysku z roku 2015 w kwocie 49 164 355,01 PLN została przeznaczona na kapitał rezerwowy utworzony w Spółce w celu wypłaty dywidendy w przyszłych latach oraz finansowania inwestycji Spółki.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki określiło datę ustalenia prawa do dywidendy na dzień 30 czerwca 2016 roku. Dywidenda została wypłacona dnia 15 lipca 2016 roku. Liczba akcji objętych dywidendą wyniosła 51 894 251.

8. Rzeczowe aktywa trwałe

za rok zakończony dnia	Budynki i grunty	Sprzęt pod outsourcing i pozostały	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Ogółem
31 grudnia 2016 (badane)						
Na dzień 1 stycznia 2016 roku, z uwzględnieniem umorzenia	-	78 110	5 082	624	2 553	86 369
Zwiększenia stanu, z tytułu:	4 348	31 872	3 375	996	8 382	48 973
Zakupu	-	17 283	1 899	996	8 382	28 560
Leasingu finansowego	-	-	1 468	-	-	1 468
Objęcia kontroli nad spółkami zależnymi	4 348	1 092	5	-	-	5 445
Przeniesienia ze środków trwałych w budowie	-	7 589	-	-	-	7 589
Przeniesienia z zapasów	-	5 908	-	-	-	5 908
Pozostałych zmian	-	-	3	-	-	3
Zmniejszenia stanu, z tytułu:	(75)	(26 185)	(1 978)	(380)	(7 589)	(36 207)
Odpisu amortyzacyjnego za okres sprawozdawczy (-)	(75)	(25 483)	(1 865)	(342)	-	(27 765)
Sprzedaży i likwidacji (-)	-	(700)	(113)	(17)	-	(830)
Przeniesienia ze środków trwałych w budowie (-)	-	-	-	-	(7 589)	(7 589)
Pozostałych zmian (-)	-	(2)	-	(21)	-	(23)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	34	2 747	142	-	103	3 026
Na dzień 31 grudnia 2016 roku, z uwzględnieniem umorzenia	4 307	86 544	6 621	1 240	3 449	102 161
Na dzień 1 stycznia 2016 roku						
Wartość brutto	-	131 771	12 482	4 521	2 553	151 327
Umorzenie (-)	-	(53 661)	(7 400)	(3 897)	-	(64 958)
Wartość bilansowa netto na dzień 1 stycznia 2016 roku	-	78 110	5 082	624	2 553	86 369
Na dzień 31 grudnia 2016 roku						
Wartość brutto	4 902	168 412	14 603	5 561	3 449	196 927
Umorzenie (-)	(595)	(81 868)	(7 982)	(4 321)	-	(94 766)
Wartość bilansowa netto na dzień 31 grudnia 2016 roku	4 307	86 544	6 621	1 240	3 449	102 161

Przeniesienie z zapasów do środków trwałych związane jest z wykorzystaniem sprzętu w ramach umów outsourcingowych.

Środki trwałe w budowie zaprezentowane w kwocie 3 449 tys. PLN (2 553 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2015 roku) dotyczyły głównie infrastruktury przeznaczonej na wynajem w modelu outsourcingowym, która była w trakcie przygotowania do użytkowania.

za rok zakończony dnia	Sprzęt pod outsourcing i pozostały	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Ogółem
31 grudnia 2015 (badane)					
Na dzień 1 stycznia 2015 roku, z uwzględnieniem umorzenia	59 899	4 508	876	4 563	69 846
Zwiększenia stanu, z tytułu:	39 623	2 484	254	7 712	50 073
Zakupu	28 266	865	232	7 712	37 075
Leasingu finansowego	-	1 619	-	-	1 619
Przeniesienia ze środków trwałych w budowie	9 672	-	-	-	9 672
Przeniesienia z zapasów	1 682	-	-	-	1 682
Pozostałych zmian	3	-	22	-	25
Zmniejszenia stanu, z tytułu:	(21 157)	(1 854)	(463)	(9 672)	(33 146)
Odpisu amortyzacyjnego za okres sprawozdawczy (-)	(20 071)	(1 522)	(455)	-	(22 048)
Sprzedaży i likwidacji (-)	(988)	(332)	(8)	-	(1 328)
Przeniesienia ze środków trwałych w budowie (-)	-	-	-	(9 672)	(9 672)
Pozostałych zmian (-)	(98)	-	-	-	(98)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(255)	(56)	(43)	(50)	(404)
Na dzień 31 grudnia 2015 roku, z uwzględnieniem umorzenia	78 110	5 082	624	2 553	86 369
Na dzień 1 stycznia 2015 roku					
Wartość brutto	97 512	12 592	4 455	4 563	119 122
Umorzenie (-)	(37 613)	(8 084)	(3 579)	-	(49 276)
Wartość bilansowa netto na dzień 1 stycznia 2015 roku	59 899	4 508	876	4 563	69 846
Na dzień 31 grudnia 2015 roku					
Wartość brutto	131 771	12 482	4 521	2 553	151 327
Umorzenie (-)	(53 661)	(7 400)	(3 897)	-	(64 958)
Wartość bilansowa netto na dzień 31 grudnia 2015 roku	78 110	5 082	624	2 553	86 369

Na dzień 31 grudnia 2016 roku rzeczowe aktywa trwałe w kwocie 2 516 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku rzeczowe aktywa trwałe w kwocie 3 650 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych.

9. Wartości niematerialne

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 (badane)	Oprogramowanie i licencje własne	Koszty niezakończonych prac rozwojowych	Zakupione oprogramowanie patenty i licencje	Ogółem
Na dzień 1 stycznia 2016 roku, z uwzględnieniem umorzenia	26 152	1 850	5 564	33 566
Zwiększenia stanu, z tytułu:	4 904	5 433	5 658	15 995
Zakupu	-	-	2 679	2 679
Objęcie kontroli nad podmiotami zależnymi	-	-	2 949	2 949
Kapitalizacji kosztów projektów rozwojowych	-	5 433	-	5 433
Przeniesienia kosztów zakończonych prac rozwojowych	4 904	-	-	4 904
Zmiana prezentacji	-	-	30	30
Zmniejszenia stanu, z tytułu:	(10 031)	(4 904)	(2 852)	(17 787)
Odpisu amortyzacyjnego za okres sprawozdawczy (-)	(6 798)	-	(2 832)	(9 630)
Przeniesienia kosztów zakończonych prac rozwojowych (-)	-	(4 904)	-	(4 904)
Sprzedaży i likwidacji (-)	(3 233)	-	(20)	(3 253)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(1 294)	(172)	(128)	(1 594)
Na dzień 31 grudnia 2016 roku, z uwzględnieniem umorzenia	19 731	2 207	8 242	30 180
Na dzień 1 stycznia 2016 roku				
Wartość brutto	47 471	1 850	16 625	65 946
Umorzenie (-)	(21 319)	-	(11 061)	(32 380)
Wartość bilansowa netto na dzień 1 stycznia 2016 roku	26 152	1 850	5 564	33 566
Na dzień 31 grudnia 2016 roku				
Wartość brutto	41 001	3 319	27 434	71 754
Umorzenie (-)	(22 160)	-	(19 414)	(41 574)
Wartość bilansowa netto na dzień 31 grudnia 2016 roku	18 841	3 319	8 020	30 180

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartości niematerialne nie stanowiły zabezpieczenia zaciągniętych kredytów bankowych.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku Grupa ujęła koszty z tytułu likwidacji oprogramowania i licencji własnych w kwocie 3 233 tys. PLN.

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 (badane)	Oprogramowanie i licencje własne	Koszty niezakończonych prac rozwojowych	Zakupione oprogramowanie patenty i licencje	Ogółem
Na dzień 1 stycznia 2015 roku, z uwzględnieniem umorzenia	20 463	12 409	5 242	38 114
Zwiększenia stanu, z tytułu:	15 196	5 188	2 745	23 129
Zakupu	-	-	2 745	2 745
Kapitalizacji kosztów projektów rozwojowych	-	5 188	-	5 188
Przeniesienia kosztów zakończonych prac rozwojowych	15 196	-	-	15 196
Zmniejszenia stanu, z tytułu:	(7 573)	(15 196)	(2 100)	(24 869)
Odpisu amortyzacyjnego za okres sprawozdawczy (-)	(6 273)	-	(2 072)	(8 345)
Przeniesienia kosztów zakończonych prac rozwojowych (-)	-	(15 196)	-	(15 196)
Sprzedaży i likwidacji (-)	(1 300)	-	(28)	(1 328)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(1 934)	(551)	(323)	(2 808)
Na dzień 31 grudnia 2015 roku, z uwzględnieniem umorzenia	26 152	1 850	5 564	33 566
Na dzień 1 stycznia 2015 roku				
Wartość brutto	36 458	12 409	14 848	63 715
Umorzenie (-)	(15 995)	-	(9 606)	(25 601)
Wartość bilansowa netto na dzień 1 stycznia 2015 roku	20 463	12 409	5 242	38 114
Na dzień 31 grudnia 2015 roku				
Wartość brutto	47 471	1 850	16 625	65 946
Umorzenie (-)	(21 319)	-	(11 061)	(32 380)
Wartość bilansowa netto na dzień 31 grudnia 2015 roku	26 152	1 850	5 564	33 566

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartości niematerialne nie stanowiły zabezpieczenia zaciągniętych kredytów bankowych.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku Grupa ujęła koszty z tytułu likwidacji oprogramowania i licencji własnych w kwocie 1 300 tys. PLN.

Projekty rozwojowe

Grupa prowadzi projekty rozwojowe, których przedmiotem jest budowa nowego oprogramowania lub istotna modyfikacja/rozbudowa znajdujących się w ofercie Grupy aplikacji.

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku łączna kwota skapitalizowanych kosztów prac rozwojowych wyniosła 5 433 tys. PLN, natomiast w roku zakończonym 31 grudnia 2015 roku 5 188 tys. PLN.

W 2016 roku skapitalizowane koszty prac rozwojowych zostały poniesione w następujących segmentach operacyjnych:

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Rozwiązania w sektorze bankowym	3 668	3 186
Rozwiązania w obszarze płatności	570	368
Integracja systemów	1 195	1 634
	5 433	5 188

W segmencie *Rozwiązania w sektorze bankowym* skapitalizowane koszty prac rozwojowych dotyczą głównie modułów rozwiązania Digital Edge, (w tym kanałów Digital Edge Web i Digital Edge Mobile), będącego platformą bankowości elektronicznej oferującą klientom banków zestaw kanałów dostępu oraz funkcjonalności, zapewniających dostęp, poprzez kanały zdalne jak i oddziały banku.

Ponadto w 2016 roku skapitalizowane zostały koszty oprogramowania InACT (rozwiązanie do monitorowania i przeciwdziałania oszustwom transakcyjnym i praniu pieniędzy).

W segmencie *Rozwiązania w obszarze płatności* skapitalizowane zostały koszty rozwiązania oferowanego pod nazwą MerchantSafe® Unipay. (MSU) jest oprogramowaniem do tokenizacji kart płatniczych zmniejszającym ryzyko dla sprzedawców. Rozwiązanie umożliwia sprzedawcy zdalne pobranie należności z różnych banków. MSU, będąc internetowym systemem płatności, daje zarówno kupującym jak i sprzedawcom bezpieczny, łatwy i wygodny sposób realizacji zapłaty z różnych punktów dostępowych, obejmujących Internet, systemy ERP, systemy CRM i e-mail.

W segmencie *Integracja systemów* istotnym produktem rozwijanym w 2016 roku było Fidelity - rozwiązanie automatyzujące procesy zarządzania cyklem życia aktywów oraz wydatkami oraz LeaseFlex (rozwiązanie przeznaczone dla firm leasingowych służące do kompleksowego zarządzania cyklem życia produktów leasingowych i aktywów).

Wartość ukończonych prac rozwojowych w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku wyniosła 4 904 tys. PLN (15 196 tys. PLN w 2015 roku).

W segmencie *Rozwiązania w sektorze bankowym* ukończone prace rozwojowe dotyczyły serii produktów Experience oraz rozwiązania Digital Edge, będącego platformą bankowości elektronicznej oferującą klientom banków zestaw kanałów dostępu oraz funkcjonalności, zapewniających dostęp, poprzez kanały zdalne jak i oddziały banku (Multichannel).

W segmencie *Integracja systemów* koszty zakończonych prac rozwojowych dotyczyły oprogramowania Fidelity oraz modułów oprogramowania LeaseFlex.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku przeprowadzona została, zgodnie z wymogiem MSR 36 *Utrata wartości aktywów*, wycena odzyskiwalnej wartości kosztów niezakończonych prac rozwojowych. Składniki aktywów niematerialnych, które nie są jeszcze dostępne do użytkowania są poddawane wycenie corocznie, bez względu na to, czy istnieją przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości. Zarówno w roku obrotowym 2016 jak i 2015 Grupa nie utworzyła odpisów aktualizujących wartość niezakończonych prac rozwojowych.

10. Wartość firmy i połączenia

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym wystąpiły następujące zmiany wartości firmy:

	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (przekształcone)
Wartość firmy na początek okresu	488 566	497 079
Rozwiązania w sektorze bankowym	193 556	195 611
Rozwiązania w obszarze płatności	110 292	112 810
Integracja systemów	184 718	188 658
Zmiany wartości firmy z konsolidacji w wyniku nabycia udziałów (+)	6 409	-
Rozwiązania w sektorze bankowym	6 315	-
Rozwiązania w obszarze płatności	94	-
Integracja systemów	-	-
Różnice kursowe z przeliczenia wartości firmy powstałej na zagranicznych jednostkach zależnych (+/-)	10 659	(8 513)
Rozwiązania w sektorze bankowym	5 878	(2 055)
Rozwiązania w obszarze płatności	1 456	(2 518)
Integracja systemów	3 325	(3 940)
Razem wartość bilansowa na koniec okresu	505 634	488 566
Rozwiązania w sektorze bankowym	205 749	193 556
Rozwiązania w obszarze płatności	111 842	110 292
Integracja systemów	188 043	184 718

Nabycie Chip Card a.d. (Serbia)

W dniu 14 marca 2016 roku ASEE Serbia, spółka zależna ASEE S.A., została zarejestrowana jako właściciel 136 121 akcji stanowiących 53,81% kapitału zakładowego w spółce Chip Card a.d., (oraz 53,81% udziału w ogólnej liczbie głosów). Kontrola nad spółką została objęta w dniu 1 kwietnia 2016 roku. Cena nabycia akcji wyniosła 1 171 tys. EUR (5 133 tys. PLN). W rachunku przepływów kwota została zaprezentowana w działalności inwestycyjnej, po pomniejszeniu o środki pieniężne w spółce na dzień nabycia, tj. o kwotę 368 tys. EUR (1 589 tys. PLN).

W dniu 28 kwietnia, 5 lipca oraz 25 listopada 2016 roku ASEE Serbia nabyła odpowiednio dodatkowe 7,49% akcji Chip Card za 163 tys. EUR, 15,59% udziałów za 342 tys. EUR oraz 8,13% udziałów za 179 tys. EUR zwiększając swój udział do 85,02%. Wydatki na nabycie udziałów niekontrolujących w łącznej kwocie 684 tys. EUR (2 970 tys. PLN) zostały zaprezentowane w rachunku przepływów pieniężnych w działalności finansowej.

Chip Card prowadzi działalność w obszarze przetwarzania i autoryzacji transakcji płatniczych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku proces alokowania ceny nabycia nie został zakończony. W związku z tym wartość firmy rozpoznana na nabyciu może ulec zmianie w okresie 12 miesięcy od dnia objęcia kontroli nad spółką. Wartość tymczasowa możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań spółki na dzień nabycia przedstawia się następująco:

ChipCard	Wartości tymczasowe na dzień nabycia
Aktywa trwałe	7 331
Wartości niematerialne	2 336
Nieruchomości	4 204
Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	791
Aktywa obrotowe	2 697
Należności	1 108
Środki pieniężne i depozyty krótkoterminowe	1 589
SUMA AKTYWÓW	10 028
Kapitał własny	9 364
Zobowiązania i rezerwy	664
SUMA PASYWÓW	10 028
Cena nabycia	5 133
% nabytych udziałów	53,81%
Wartość nabytych aktywów netto	5 039
Wartość firmy na dzień nabycia	94

Wartość firmy powstała w związku z zakupem udziałów w spółce została alokowana do segmentu Rozwiązania w obszarze płatności.

Nabycie 25% udziałów E-Mon Czarnogóra

W dniu 6 października 2016 roku ASEE Serbia podpisała umowę zakupu 25% udziałów w spółce E-Mon, Czarnogóra. Wartość transakcji wyniosła 650 tys. EUR (2 841 tys. PLN). W rachunku przepływów kwota została zaprezentowana w działalności inwestycyjnej, po pomniejszeniu o środki pieniężne w spółce na dzień nabycia, tj. o kwotę 357 tys. EUR (1 564 tys. PLN).

W wyniku zakupu ASEE Serbia zwiększyła swój udział w tej spółce z 50% do 75%. Kontrola nad spółką została objęta w listopadzie 2016 roku po realizacji zapłaty za nabyte udziały i rejestracji zakupu. Wyniki E-mon Czarnogóra zostały ujęte w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metodą konsolidacji pełnej od dnia 1 listopada 2016 roku. Do dnia objęcia kontroli Spółka była ujmowana metodą praw własności. Na dzień 31 grudnia 2016 roku proces alokowania ceny nabycia nie został zakończony. W związku z tym wartość firmy rozpoznana na nabyciu może ulec zmianie w okresie 12 miesięcy od dnia objęcia kontroli nad spółką. Wartość tymczasowa możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań spółki na dzień nabycia przedstawia się następująco:

E-mon, Czarnogóra	Wartości tymczasowe na dzień nabycia
Aktywa trwałe	1 063
Rzeczowe aktywa trwałe	450
Wartości niematerialne	613
Aktywa obrotowe	2 086
Należności	399
Środki pieniężne i depozyty krótkoterminowe	1 564
Inne	123
SUMA AKTYWÓW	3 149
Kapitał własny	2 809
Zobowiązania i rezerwy	340
SUMA PASYWÓW	3 149
25% udziałów - cena nabycia	2 841
50% posiadanych udziałów - wartość godziwa	5 556
25% udziałów niekontrolujących - udział w aktywach netto	727
Wartość aktywów netto	2 809
Wartość firmy na dzień nabycia	6 315

Wartość godziwa 50% posiadanych udziałów została ustalona na podstawie wyceny przeprowadzonej przez niezależnego eksperta.

Wartość firmy powstała w związku z zakupem udziałów w spółce została alokowana do segmentu Rozwiązania w sektorze bankowym.

Wartość firmy – test na utratę wartości

Wartość firmy podlega corocznemu testowi na utratę wartości.

Wartość firmy powstała w wyniku nabycia jednostek zależnych została zbadana w zakresie utraty wartości na dzień 31 grudnia 2016 roku. Wartość ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których została alokowana wartość firmy, została ustalona na podstawie wartości odzyskiwalnej przy użyciu modelu zdyskontowanych wolnych przepływów pieniężnych dla właścicieli kapitału własnego i wierzycieli FCFF.

W wyliczeniach zostały przyjęte jednolite założenia:

- analizowano tzw. jednostki biznesowe, które w sumie składają się na budżet i prognozy całej Grupy,
- szczegółową prognozą objęto okres 5 lat, w czasie którego zostały założone wzrosty przepływów w kolejnych latach, dla reszty okresu funkcjonowania jednostek obliczono wartość rezydualną przy założonym braku wzrostu przepływów,
- zakładane wzrosty przepływów zależą od strategii dla całej Grupy, planów poszczególnych jednostek oraz biorą pod uwagę uwarunkowania poszczególnych rynków geograficznych jak i sektorowych, jednocześnie odzwierciedlają obecny oraz potencjalny portfel zamówień. Potencjalny portfel zamówień zakłada utrzymanie bieżących oraz pozyskanie nowych klientów.

Założone wzrosty nie odbiegają znacząco od średniego wzrostu na danym rynku,

- prognozy jednostek zagranicznych zakładają wzrosty w EUR,
- stopa dyskonta jest zgodna ze średnioważonym kosztem kapitału dla rynku Południowo-Wschodniej Europy.

W oparciu o przeprowadzone testy nie dokonano w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku ani w okresie porównywalnym odpisów aktualizujących wartość firmy.

Dodatkowo Jednostka Dominująca przeprowadziła analizę wrażliwości w odniesieniu do przeprowadzonych testów na utratę wartości firmy powstałych na nabyciu udziałów w spółkach zależnych.

Wyniki przeprowadzonej analizy na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku zostały zestawione w poniższych tabelach:

31 grudnia 2016	Stopa dyskontowa zastosowana w modelu		Dynamika wzrostu przychodów zastosowana w modelu	
	w modelu	graniczna	w modelu	graniczna
Rozwiązania w sektorze bankowym	9,74%	15,56%	6,89%	2,89%
Rozwiązania w obszarze płatności	9,07%	16,29%	7,47%	3,11%
Integracja systemów	9,84%	11,15%	6,79%	6,02%

W przypadku wartości firmy przypisanej do segmentu Integracja systemów zmiana stopy dyskonta zastosowanej w modelu o 1,3 pp. przy innych założeniach niezmienionych oraz zmiana dynamiki przychodów o 0,77 pp. przy innych założeniach niezmienionych mogłaby spowodować, że wartość odzyskiwalna inwestycji byłaby równa jej wartości bilansowej. Nadwyżka wartości odzyskiwalnej wartości firmy przypisanej do segmentu Integracja systemów nad jej wartością bilansową wynosiła na dzień 31 grudnia 2016 roku 30 mln PLN.

Żadna racjonalna zmiana kluczowych założeń modelu wyceny wartości firmy przypisanej do pozostałych dwóch segmentów, nie powinna spowodować konieczności utworzenia odpisu z tytułu utraty wartości wartości firmy.

W związku z odpisem wartości inwestycji w ASEE Kosowo oraz ASEE Bułgaria ujętym w jednostkowym sprawozdaniu ASEE S.A. sporządzonym na dzień 31 grudnia 2016 roku dokonano analizy aktywów netto tych spółek ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu Grupy ASEE pod kątem ewentualnej utraty ich wartości na dzień 31 grudnia 2016 roku. W analizie posłużono się modelem prognozy wolnych przepływów środków pieniężnych wykorzystanym do oszacowania wartości inwestycji w ASEE Kosowo i ASEE Bułgaria ujętych w sprawozdaniu

jednostkowym ASEE S.A. W oparciu o powyższy test nie stwierdzono konieczności dokonania odpisu aktywów netto tych spółek ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy na dzień 31 grudnia 2016 roku. Wartość firmy powstała w związku z nabyciem ASEE Kosowo alokowana jest w skonsolidowanym sprawozdaniu Grupy ASEE do wszystkich trzech segmentów działalności, natomiast wartość firmy ASEE Bułgaria do segmentu Rozwiązania w obszarze płatności.

31 grudnia 2015	Stopa dyskontowa zastosowana w modelu		Dynamika wzrostu przychodów zastosowana w modelu	
	graniczna	graniczna	graniczna	graniczna
Rozwiązania w sektorze bankowym	9,1%	15,5%	6,9%	2,5%
Rozwiązania w obszarze płatności	8,4%	17,5%	6,0%	-1,0%
Integracja systemów	8,6%	11,9%	11,5%	9,5%

W przypadku wartości firmy przypisanej do segmentu Integracja systemów zmiana stopy dyskonta zastosowanej w modelu o 3,3 pp. przy innych założeniach niezmiennych oraz zmiana dynamiki przychodów o 2 pp. przy innych założeniach niezmiennych mogłaby spowodować, że wartość odzyskiwalna inwestycji byłaby równa jej wartości bilansowej. Nadwyżka wartości odzyskiwalnej wartości firmy przypisanej do segmentu Integracja systemów nad jej wartością bilansową wynosiła na dzień 31 grudnia 2015 roku 80 mln PLN.

Żadna racjonalna zmiana kluczowych założeń modelu wyceny wartości firmy przypisanej do pozostałych dwóch segmentów, nie powinna spowodować konieczności utworzenia odpisu z tytułu utraty wartości wartości firmy.

Dynamika wzrostu przychodów podana w powyższych tabelach została obliczona jako skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (*ang. Compound Annual Growth Rate CAGR*) tj. średni wskaźnik rocznego wzrostu w badanym okresie, przy założeniu, że roczne wzrosty są dodawane do wartości bazy następnego okresu.

11. Zapasy

Zapasy	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Towary	25 388	16 873
Zapasy serwisowe	9 870	7 437
Odpis aktualizujący wartość zapasów (-)	(11 784)	(8 804)
	23 474	15 506

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku Grupa dokonała odpisów aktualizujących wartość zapasów w kwocie 4 070 tys. PLN oraz odwróciła odpisy aktualizujące o wartości 1 259 tys. PLN. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku Grupa dokonała odpisów aktualizujących wartość

zapasów w kwocie 2 984 tys. PLN oraz odwróciła odpisy aktualizujące o wartości 1 554 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku zapasy nie stanowiły zabezpieczenia zaciągniętych kredytów bankowych.

12. Należności krótkoterminowe

Należności handlowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Należności z tytułu dostaw i usług, w tym:	117 511	75 231
Od jednostek powiązanych	837	566
Od jednostek pozostałych	119 940	77 541
Odpis aktualizujący należności nieściągalne (-)	(3 266)	(2 876)
Należności z tytułu dostaw niezafakturowanych, w tym:	8 987	8 452
Od jednostek powiązanych	25	-
Od jednostek pozostałych	8 962	8 452
	126 498	83 683

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku należności w kwocie 1 720 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych oraz bankowych linii gwarancyjnych. Na dzień 31 grudnia 2016 roku nie wystąpiły zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów zabezpieczonych tymi aktywami, natomiast wartość gwarancji bankowych udzielonych w ramach bankowej linii gwarancyjnej zabezpieczonej tymi należnościami wynosiła 5 283 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku należności w kwocie 883 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych oraz bankowych linii gwarancyjnych. Na dzień 31 grudnia 2015 roku nie wystąpiły zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów zabezpieczonych tymi aktywami, natomiast wartość gwarancji bankowych udzielonych w ramach bankowej linii gwarancyjnej zabezpieczonej tymi należnościami wynosiła 3 176 tys. PLN.

Należności budżetowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Podatek VAT	428	438
Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	166	91
Pozostałe	574	466
	1 168	995

Inne należności	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Zaliczki przekazane dostawcom	2 403	2 036
Należności z tytułu kaucji	354	451
Pozostałe należności	875	510
	3 632	2 997

Zaliczki przekazane dostawcom dotyczą zaliczek wypłaconych podwykonawcom na poczet realizowanych kontraktów.

Pozostałe należności na dzień 31 grudnia 2016 roku, obejmują między innymi środki pieniężne

zatrzymane w kwocie 174 tys. PLN (na dzień 31 grudnia 2015 roku 166 tys. PLN).

Dodatkowo na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku w pozostałych należnościach ujęte zostały należności od pracowników.

13. Aktywa finansowe

	31 grudnia 2016 (badane)	Zakup/ Udzielenie/ Założenie	Sprzedaż/ Spłata / Rozwiązanie	Różnice kursowe z przeliczenia	31 grudnia 2015 (badane)
Aktywa dostępne do sprzedaży					
Akcje/udziały w spółkach notowanych na rynkach regulowanych	117	6	-	2	109
Akcje/udziały w spółkach nienotowanych na rynkach regulowanych	21	-	-	1	20
razem, w tym:	138	6	-	3	129
- długoterminowe	111				101
- krótkoterminowe	27				28
Udzielone pożyczki					
Pożyczki udzielone jednostkom niepowiązanym	89	124	(36)	1	-
Pożyczki pracownicze	-	-	(51)	2	49
razem, w tym:	89	124	(87)	3	49
- długoterminowe	44				-
- krótkoterminowe	45				49
Lokaty					
Lokaty 3 - 12 miesięcy	22	4	-	1	17
Lokaty powyżej 12 miesięcy	7	-	(69)	-	76
razem, w tym:	29	4	(69)	1	93
- długoterminowe	7				76
- krótkoterminowe	22				17
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy					
Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych	2 996	16 350	(16 156)	183	2 619
razem, w tym:	2 996	16 350	(16 156)	183	2 619
- krótkoterminowe	2 996				2 619

W aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy na dzień 31 grudnia 2016 roku ujęte zostały jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych o wartości 2 996 tys. PLN będące w posiadaniu ASEE Macedonia. Wydatki na nabycie jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych w 2016 roku wyniosły 16 350 tys. PLN.

Wartość posiadanych przez Grupę aktywów finansowych na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na 31 grudnia 2015 roku nie różni się od ich wartości godziwej.

Poziomy hierarchii wartości godziwej dla aktywów finansowych zostały zaprezentowane w nocie 36 niniejszego sprawozdania.

14. Środki pieniężne i depozyty krótkoterminowe

	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Środki pieniężne na rachunkach bankowych bieżących i w kasie	80 745	41 558
Lokaty krótkoterminowe	38 801	59 512
Ekwiwalenty środków pieniężnych	-	5
119 546	101 075	
Odsetki naliczone od środków pieniężnych na datę bilansową	(47)	(14)
Kredyty do zarządzania płynnością	(1 441)	(1 193)
Środki pieniężne ujęte w rachunku przepływów pieniężnych	118 058	99 868

15. Czynne rozliczenia międzyokresowe

Długoterminowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Przedpłacone usługi serwisowe i opłaty licencyjne	527	244
Pozostałe	108	261
635	505	
Krótkoterminowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Przedpłacone usługi serwisowe i opłaty licencyjne	9 883	7 489
Przedpłacone ubezpieczenia	644	583
Przedpłacone czynsze	391	591
Przedpłacone usługi doradcze	773	1 068
Przedpłacone inne usługi	845	362
Koszty usług dla których nie ujęto jeszcze przychodów	556	883
Pozostałe	1 288	1 258
14 380	12 234	

Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku składały się głównie z kosztów usług serwisowych i opłat licencyjnych, które będą ponoszone sukcesywnie w okresach następnym (odpowiednio 10 410 tys. PLN i 7 733 tys. PLN).

16. Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy (zakładowy)		31 grudnia 2016 (badane)		31 grudnia 2015 (badane)		
Akcje	Seria	Wartość nominalna 1 akcji	Liczba akcji	Wartość akcji	Liczba akcji	Wartość akcji
Akcje imienne zwykłe serii	A*	0,1	5 000 000	500	5 000 000	500
Akcje imienne zwykłe serii	B*	0,1	5 000 000	500	5 000 000	500
Akcje imienne zwykłe serii	C*	0,1	2 567 000 900	256 700	2 567 000 900	256 700
Akcje imienne zwykłe serii	D	10	25 770 009	257 700	25 770 009	257 700
Akcje imienne zwykłe serii	E	10	956 447	9 565	956 447	9 565
Akcje imienne zwykłe serii	F	10	1 475 509	14 755	1 475 509	14 755
Akcje imienne zwykłe serii	G	10	2 708 378	27 084	2 708 378	27 084
Akcje imienne zwykłe serii	H	10	1 062 030	10 620	1 062 030	10 620
Akcje imienne zwykłe serii	I	10	1 770 609	17 706	1 770 609	17 706
Akcje imienne zwykłe serii	J	10	1 714 209	17 142	1 714 209	17 142
Akcje imienne zwykłe serii	K	10	4 590 470	45 905	4 590 470	45 905
Akcje imienne zwykłe serii	L	10	2 100 000	21 000	2 100 000	21 000
Akcje imienne zwykłe serii	M	10	4 810 880	48 109	4 810 880	48 109
Akcje imienne zwykłe serii	N	10	1 078 909	10 789	1 078 909	10 789
Akcje imienne zwykłe serii	P	10	1 524 269	15 242	1 524 269	15 242
Akcje imienne zwykłe serii	R	10	592 941	5 929	592 941	5 929
Akcje imienne zwykłe serii	S	10	837 472	8 375	837 472	8 375
Akcje imienne zwykłe serii	T	10	902 119	9 021	902 119	9 021
			51 894 251	518 942	51 894 251	518 942

*Po respciecie akcje serii D

Stan akcjonariuszy posiadających bezpośrednio bądź przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy przedstawiał się następująco:

Na dzień 17 lutego 2017 roku

Akcjonariusz	Liczba posiadanych akcji i głosów na WZA	Udział w kapitale zakładowym i w ogólnej liczbie głosów na WZA
Asseco Poland S.A.	28 716 032	55,34%
Aviva OFE	8 609 136	16,59%
Pozostali akcjonariusze	14 569 083	28,07%
	51 894 251	100,00%

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

Akcjonariusz	Liczba posiadanych akcji i głosów na WZA	Udział w kapitale zakładowym i w ogólnej liczbie głosów na WZA
Asseco Poland S.A.	28 716 032	55,34%
Aviva OFE	8 609 136	16,59%
Pozostali akcjonariusze	14 569 083	28,07%
	51 894 251	100,00%

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

Akcjonariusz	Liczba posiadanych akcji i głosów na WZA	Udział w kapitale zakładowym i w ogólnej liczbie głosów na WZA
Asseco Poland S.A.	26 494 676	51,06%
Aviva OFE	6 571 636	12,66%
EBOiR	4 810 880	9,27%
Liatris d.o.o.	3 364 898	6,48%
Pozostali akcjonariusze	10 652 161	20,53%
	51 894 251	100,00%

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy ASEE S.A. wynosił 518 942 510 PLN i dzielił się na 51 894 251 sztuk akcji zwykłych o wartości nominalnej 10,00 PLN każda, dających łącznie 51 894 251 głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy ASEE S.A.

17. Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

W kapitałach ujęta została nadwyżka ceny emisyjnej nad ceną nominalną z emisji akcji serii L, M i N w wysokości 30 395 tys. PLN, pomniejszona o poniesione koszty emisji kapitału wynoszące 3 605 tys. PLN (ujęte w 2009 roku) oraz nadwyżka ceny emisyjnej nad ceną nominalną z emisji akcji serii P, R i S w wysokości 11 759 tys. PLN, pomniejszona o poniesione koszty emisji kapitału wynoszące 84 tys. PLN (ujęte w 2010 roku). Nadwyżka wartości emisyjnej nad ceną nominalną została dodatkowo powiększona o kwotę 396 tys. PLN rozwiązanej rezerwy na koszty emisji, ujętej uprzednio w nadwyżce ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej oraz pomniejszona o inne koszty w kwocie 36 tys. PLN.

18. Udziały niekontrolujące

W poniższej tabeli przedstawione zostały ruchy na udziałach niekontrolujących:

	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Na początek okresu	-	162
Udział w wyniku jednostek zależnych	80	(78)
Nabycie udziałów w spółkach zależnych	5 063	-
Nabycie udziałów niekontrolujących	(2 933)	-
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	3
Dywidenda wypłacona udziałowcom niekontrolującym	-	(87)
Na koniec okresu	2 210	-

Nabycie udziałów w spółkach zależnych dotyczyło powstania udziałów mniejszości w momencie objęcia kontroli w spółce Chip Card (46,19% udziałów niekontrolujących o wartości 4 359 tys. PLN) oraz objęcia kontroli w spółce E-mon (25% udziałów niekontrolujących o wartości 704 tys. PLN). Nabycie udziałów niekontrolujących dotyczyło zwiększenia posiadanych udziałów przez ASEE Serbia w spółce Chip Card (nabycie dodatkowych 31,2% udziałów).

19. Rezerwy

	Rezerwy na naprawy gwarancyjne oraz zwroty	Rezerwy na kary umowne	Koszty związane z toczącymi się sprawami sądowym	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Inne rezerwy	Ogółem
Na dzień 1 stycznia 2016 roku	768	-	251	960	697	2 676
Utworzone w ciągu roku obrotowego	394	92	-	547	43	1 076
Wykorzystane (-)	(212)	(92)	(63)	(5)	(59)	(431)
Rozwiązane (-)	(406)	-	-	(73)	(518)	(997)
Zmiana prezentacji (+/-)	-	-	-	-	(93)	(93)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	22	-	(22)	(99)	6	(93)
Na dzień 31 grudnia 2016 roku (badane)	566	-	166	1 330	76	2 138
Krótkoterminowe	566	-	-	222	76	864
Długoterminowe	-	-	166	1 108	-	1 274
Na dzień 31 grudnia 2015 roku (badane)	768	-	251	960	697	2 676
Krótkoterminowe	768	-	-	55	697	1 520
Długoterminowe	-	-	251	905	-	1 156

Naprawy gwarancyjne

Rezerwa na koszty napraw gwarancyjnych dotyczy wynikających z postanowień umownych zobowiązań do wykonania objętych gwarancjami prac w zakresie napraw oprogramowania lub sprzętu dostarczonych do odbiorców. Kwota rozwiązanych rezerw dotyczy projektów, na które rezerwa została utworzona w okresach uprzednich w oparciu o dane historyczne i nie została wykorzystana w ramach tych projektów.

Świadczenia po okresie zatrudnienia

Rezerwa na świadczenia po okresie zatrudnienia dotyczy w całości świadczeń emerytalnych, które zostaną wypłacone pracownikom Grupy w momencie przechodzenia na emeryturę.

20. Długoterminowe i krótkoterminowe zobowiązania finansowe

Długoterminowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Kontrakty typu forward	821	394
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	1 935	1 629
	2 756	2 023
Krótkoterminowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Kontrakty typu forward	240	31
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	923	663
Pozostałe	35	56
	1 198	750

21. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki

Efektywna stopa procentowa %	Waluta	Termin spłaty	Wykorzystanie na dzień:			
			31 grudnia 2016 (badane)		31 grudnia 2015 (badane)	
			część długoterminowa	część krótkoterminowa	część długoterminowa	część krótkoterminowa
KREDYTY W RACHUNKU BIEŻĄCYM						
stała stopa procentowa	BAM	01-07-2016	-	-	-	649
stała stopa procentowa	MKD	31-12-2016	-	13	-	4
stała stopa procentowa	MKD	31-12-2016	-	26	-	22
Euribor 6M + marża	EUR	31-03-2017	-	960	-	315
Euribor 3M + marża	EUR	21-06-2016	-	-	-	852
stała stopa procentowa	EUR	10-03-2017	-	442	-	-
POZOSTAŁE KREDYTY						
Euribor 1M + marża	EUR	15-06-2017	-	9 975	-	7 285
-	TRY	01-01-2017	-	6	-	3
-	TRY	01-07-2016	-	-	-	144
Euribor + marża	EUR	19-03-2016	-	-	-	458
Euribor 3M + marża	HRK/EUR	30-04-2019	4 955	3 716	8 347	3 577
Euribor 3M + marża	HRK/EUR	31-12-2022	3 161	709	-	-
Euribor 3M + marża	EUR	30-04-2019	624	916	430	1 155
stała stopa procentowa	BAM	08-05-2017	-	158	174	338
12M obligacje skarbowe + marża	HRK/EUR	30-11-2016	-	-	-	1 859
Euribor 12M + marża	HRK/EUR	31-03-2017	-	883	846	3 383
stała stopa procentowa	RSD	28-01-2016	-	-	-	436
Euribor + marża	EUR	30-06-2021	1 863	532	-	-
Euribor 1M + marża	EUR	18-12-2020	11 204	4 453	15 052	-
			21 807	22 789	24 849	20 480

Łącznie zadłużenie Grupy na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiło 44 596 tys. PLN (45 329 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2015 roku), w tym wartość kredytów na finansowanie projektów outsourcingu procesów płatniczych 43 149 tys. PLN (43 340 tys. PLN w okresie porównywalnym).

Łączne wpływy oraz spłaty kredytów ujęte w rachunku przepływów pieniężnych w 2016 roku wniosły odpowiednio 12,6 mln PLN (wpływy) oraz 15,3 mln PLN (spłaty). Nowe kredyty wykorzystywane są na finansowanie inwestycji w terminale płatnicze i bankomaty w Chorwacji, Serbii, Rumunii i Słowenii. Natomiast spłaty dotyczą głównie kredytów zaciągniętych przez spółki przeznaczonych na zakup terminali płatniczych w latach poprzednich.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku środki trwałe o wartości 2 516 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych. Kwota zobowiązania zabezpieczonego tymi aktywami wynosiła na dzień 31 grudnia 2016 roku 10 133 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku środki trwałe o wartości 3 650 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów. Kwota zobowiązania zabezpieczonego tymi aktywami wynosiła na dzień 31 grudnia 2015 roku 8 255 tys. PLN.

W okresie sprawozdawczym marża realizowana przez kredytodawców spółek Grupy ASEE kształtowała się w przedziale od 1,5 pkt proc. do 4,8 pkt proc. w skali roku.

W okresie porównywalnym marże kształtowały się w przedziale od 1,5 pkt proc. do 4,5 pkt proc. w skali roku.

22. Zobowiązania krótkoterminowe

Zobowiązania handlowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, w tym:	61 046	41 186
Wobec jednostek powiązanych	190	187
Wobec jednostek pozostałych	60 856	40 999
Zobowiązania z tytułu dostaw niezafakturowanych, w tym:	7 628	5 815
Wobec jednostek powiązanych	-	-
Wobec jednostek pozostałych	7 628	5 815
	68 674	47 001

Termin spłaty zobowiązań wynosi w Grupie średnio 43 dni.

Pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Zobowiązania wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń	12 127	6 843
Zaliczki otrzymane na dostawy	9 419	8 073
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych oraz wartości niematerialnych	1 179	170
Inne zobowiązania	648	262
	23 373	15 348

Krótkoterminowe zobowiązania budżetowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Podatek VAT	16 563	9 355
Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	2 539	1 032
Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	2 014	1 705
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	3 260	2 181
Pozostałe	306	482
	24 682	14 755

23. Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, rozliczenia międzyokresowe przychodów

Krótkoterminowe bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	1 928	2 105
Rezerwa na premie dla pracowników	11 687	12 292
	13 615	14 397

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów stanowią rezerwy na niewykorzystane urlopy, oraz rezerwy na wynagrodzenia okresu przeznaczone do wypłaty w okresach następnych, wynikające z zasad systemów premiowych obowiązujących w Grupie ASEE.

Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe przychodów	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Usługi serwisowe opłacone z góry	1 284	152
Dotacje do aktywów	-	497
Pozostałe	134	15
	1 418	664

Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe przychodów	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Usługi serwisowe	13 609	9 428
Przedpłacone wdrożenia	1 894	794
Opłaty licencyjne	419	56
Dotacje do aktywów	443	191
Pozostałe	5 387	2 063
	21 752	12 532

Saldo rozliczeń międzyokresowych przychodów dotyczy przede wszystkim przedpłat otrzymanych za świadczone usługi, głównie w zakresie usług serwisowych i utrzymania.

W pozycji „Pozostałe” ujęto przedpłaty otrzymane w ramach kontraktów infrastrukturalnych na sprzęt, którego dostawy będą dokonywane w 2017 roku.

24. Kontrakty wdrożeniowe

Grupa ASEE w 2016 roku i w 2015 roku realizowała szereg kontraktów wdrożeniowych (IT). Zgodnie z MSR 11 przychody z tego typu kontraktów są rozpoznawane zgodnie ze stopniem ich zaawansowania. Grupa w 2016 roku i w 2015 roku dokonywała pomiaru stopnia zaawansowania realizowanych kontraktów wdrożeniowych według metody „kosztowej”, czyli ustalając stosunek

kosztów poniesionych do kosztów całego projektu lub według metody „nakładów pracy”.

Kwota rozpoznanego przychodu w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku dla wszystkich długoterminowych umów IT wyniosła 54 223 tys. PLN, natomiast w okresie porównywalnym 2015 roku 56 208 tys. PLN.

Poniższa tabela przedstawia podstawowe dane o realizowanych kontraktach wdrożeniowych. W poniższej nocie zaprezentowano skumulowane dane narastająco dla kontraktów niezakończonych na dzień 31 grudnia 2016 roku od momentu ich rozpoczęcia:

	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Długoterminowe kontrakty IT w toku, na koniec okresu sprawozdawczego:		
Poniesione koszty z tytułu realizacji kontraktów IT (-)	(58 518)	(44 141)
Zyski (straty) z tytułu realizacji kontraktów IT	7 976	7 428
Zafakturowane przychody z tytułu realizacji kontraktów IT	62 652	40 299
Należności z tytułu wyceny kontraktów IT	11 722	15 951
Zobowiązania z tytułu wyceny kontraktów IT (-)	(6 149)	(1 914)
Rezerwa na straty z tytułu wyceny kontraktów IT (-)	(1 662)	(2 648)
Różnice kursowe z tytułu przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(69)	(119)

25. Leasing finansowy – Grupa jako leasingobiorca

Spółki z Grupy ASEE są stroną umów leasingu finansowego samochodów oraz sprzętu IT. Łączne przyszłe przepływy pieniężne oraz zobowiązanie wynikające z umów leasingu samochodów i sprzętu przedstawiają się następująco:

Leasing samochodów i sprzętu	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Minimalne opłaty leasingowe		
w okresie krótszym niż 1 rok	1 023	745
w okresie 1-5 lat	2 042	1 726
w okresie dłuższym niż 5 lat	-	-
Przyszłe minimalne płatności leasingowe	3 065	2 471
Przyszłe koszty odsetkowe	(207)	(179)
Wartość bieżąca zobowiązania leasingowego	2 858	2 292
w okresie krótszym niż 1 rok	923	663
w okresie 1-5 lat	1 935	1 629
w okresie dłuższym niż 5 lat	-	-

26. Umowy outsourcingowe – Grupa jako leasingodawca

Grupa realizuje szereg kontraktów dotyczących outsourcingu procesów w obszarze płatności. Szacunki dotyczące łącznych przyszłych

minimalnych opłat należnych z tytułu tych umów zostały ustalone w następującej wysokości:

Minimalne przyszłe opłaty leasingowe	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
(i) do roku	41 022	32 256
(ii) od roku do pięciu lat	46 892	56 590
(iii) powyżej pięciu lat	2 598	4 234
	90 512	93 080

27. Informacje i objaśnienia do rachunku przepływów pieniężnych

W poniższej tabeli zaprezentowano wydatki poniesione przez Grupę ASEE w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku oraz dnia 31 grudnia 2015 roku na nabycie akcji/udziałów w spółkach zależnych oraz nabycie udziałów niekontrolujących:

Wydatki na nabycie udziałów / akcji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
E-Mon, Czarnogóra	(2 841)	-
Chip Card, Serbia	(5 133)	-
EŽR Chorwacja	-	(1 686)
	(7 974)	(1 686)
Środki pieniężne w nabywanych jednostkach	3 153	-
	(4 821)	(1 686)
Wydatki na nabycie udziałów niekontrolujących	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Chip Card, Serbia	(2 970)	-
	(2 970)	-

28. Zobowiązania i należności warunkowe

W ramach działalności handlowej Grupa ASEE wykorzystuje dostępność gwarancji bankowych i akredytyw, jak również ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych, jako formy zabezpieczenia transakcji gospodarczych z różnymi organizacjami, spółkami i podmiotami administracji. Potencjalne zobowiązania z tego tytułu na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiły 29 561 tys. PLN, a na dzień 31 grudnia 2015 roku 27 638 tys. PLN.

Aktywa zabezpieczające bankowe linie gwarancyjne:

Kategoria aktywów	Wartość netto aktywów		Kwota wystawionej gwarancji zabezpieczającej aktywami	
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Należności handlowe	1 720	883	5 283	3 176
Pozostałe należności (zastrzeżone środki pieniężne)	167	159	1 466	2 259
Razem	1 887	1 042	6 749	5 435

W związku z tym, iż spółki z Grupy wynajmują powierzchnię biurową, Grupa na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku posiadała szereg zawartych umów najmu, leasingu i innych

o podobnym charakterze, z których wynikały następujące przyszłe płatności:

Zobowiązania z tytułu najmu powierzchni	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
W okresie do 1 roku	13 842	12 503
W okresie od 1 roku do 5 lat	14 180	22 862
	28 022	35 365

Zobowiązania z tytułu umów leasingu operacyjnego środków trwałych	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
W okresie do 1 roku	1 492	2 304
W okresie od 1 roku do 5 lat	1 599	2 057
	3 091	4 361

30. Informacje o podmiotach powiązanych

Poniżej przedstawiono strukturę Grupy ASEE wraz z udziałem procentowym w kapitale i głosach na zgromadzeniach akcjonariuszy/wspólników spółek

29. Sprawy sądowe

Na dzień 31 grudnia 2016 roku spółka ASEE Rumunia jest stroną postępowania sądowego wytoczonego przez ROMsys S.R.L., która żąda od ASEE Rumunia zapłaty odszkodowania w wysokości 569 tys. EUR (wstępne oszacowanie) w celu zrekompensowania strat poniesionych do tej pory z tytułu rzekomo nieuczciwej konkurencji. Zarząd ASEE Rumunia, po zasięgnięciu opinii prawnej, uważa, że, jest mało prawdopodobne, że spółka poniesie znaczne straty w związku z tym postępowaniem. Zgodnie ze stanowiskiem Zarządu, na dzień 31 grudnia 2016 roku ASEE Rumunia utworzyła rezerwę tylko na koszty postępowania sądowego.

wchodzących w skład Grupy ASEE na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku:

Nazwa pełna jednostki	Nazwa skrócona na potrzeby sprawozdania	Kraj, w którym jednostka została zarejestrowana	Procentowy udział w kapitale/ głosach	
			31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Asseco South Eastern Europe S.A.	ASEE S.A.	Polska		
Asseco SEE s.r.l. (Bukareszt)	ASEE Rumunia	Rumunia	100,00%	100,00%
Asseco s.r.l. MOLDOVA	ASEE Mołdawia	Mołdawia	100,00%	100,00%
Asseco SEE d.o.o., Beograd	ASEE Serbia	Serbia	100,00%	100,00%
E-Mon d.o.o., Podgorica	E-Mon, Czarnogóra	Czarnogóra	75,00%	50,00%
eMS d.o.o., Beograd	eMS, Serbia	Serbia	100,00%	100,00%
Multicard d.o.o., Beograd	Multicard, Serbia	Serbia	45,00%	45,00%
Chip Card a.d., Beograd	Chip Card, Serbia	Serbia	85,02%	n/d
Asseco SEE d.o.o. (Zagrzeb)	ASEE Chorwacja	Chorwacja	100,00%	100,00%
Asseco SEE Sh.p.k. (Prisztina)	ASEE Kosowo	Kosowo	100,00%	100,00%
Asseco SEE Sh.p.k., Tirana	ASEE Albania	Albania	100,00%	100,00%
Asseco SEE Teknologji A.Ş. (Istambuł)	ASEE Turcja	Turcja	100,00%	100,00%
NestPay Odeme Hizmetleri A.S.	ASEE NestPay	Turcja	100,00%	100,00%
Asseco SEE d.o.o. (Lublana)	ASEE Słowenia	Słowenia	100,00%	100,00%
Asseco SEE DOOEL, Skopje	ASEE Macedonia	Macedonia	100,00%	100,00%
Asseco SEE d.o.o. (Sarajewo)	ASEE BiH	Bośnia i Hercegowina	100,00%	100,00%
Asseco SEE o.o.d., Sofia	ASEE Bułgaria	Bułgaria	100,00%	100,00%
Asseco SEE d.o.o., Podgorica	ASEE Czarnogóra	Czarnogóra	100,00%	100,00%

Jednostką dominującą w stosunku do Asseco South Eastern Europe S.A. jest Asseco Poland S.A. (jednostka dominująca wyższego szczebla).

Asseco Poland S.A. posiadała na dzień 31 grudnia 2016 roku 55,34% udziałów w kapitale własnym ASEE S.A.

W strukturze Grupy ASEE, spółka Multicard Serbia jest jednostką stowarzyszoną, ujmowaną metodą praw własności.

W dniu 1 listopada 2016 roku ASEE Serbia objęła kontrolę nad spółką E-mon Czarnogóra. Wyniki spółki zostały ujęte w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metodą konsolidacji pełnej za okres od dnia objęcia kontroli do dnia

bilansowego. Do dnia objęcia kontroli spółka traktowana była jako spółka współzależna i ujmowana metodą praw własności zgodnie z MSSF 11.

Pozostałe spółki z Grupy są traktowane jako podmioty zależne i konsolidowane metodą pełną.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadanych przez Grupę w podmiotach wchodzących w skład Grupy ASEE jest równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek.

Zmiany w składzie Grupy ASEE

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku wystąpiły następujące zmiany w strukturze Grupy ASEE:

Nabycie Chip Card a.d. (Serbia)

W dniu 14 marca 2016 roku ASEE Serbia, spółka zależna ASEE S.A., została zarejestrowana jako właściciel 136 121 akcji stanowiących 53,81% kapitału zakładowego w spółce Chip Card a.d. Kontrola nad spółką została objęta w dniu 1 kwietnia 2016 roku. Cena nabycia akcji wyniosła 1 171 tys. EUR (5 133 tys. PLN). W rachunku przepływów kwota została zaprezentowana w działalności inwestycyjnej, po pomniejszeniu o środki pieniężne w spółce na dzień nabycia, tj. o kwotę 368 tys. EUR (1 589 tys. PLN).

W dniu 28 kwietnia, 5 lipca oraz 25 listopada 2016 roku ASEE Serbia nabyła odpowiednio dodatkowe 7,49% akcji Chip Card za 163 tys. EUR, 15,59% udziałów za 342 tys. EUR oraz 8,13% udziałów za 179 tys. EUR zwiększając swój udział o 31,21% do łącznego udziału 85,02%. Wydatki na nabycie udziałów niekontrolujących w łącznej kwocie 684 tys. EUR (2 970 tys. PLN) zostały zaprezentowane w rachunku przepływów pieniężnych w działalności finansowej.

Chip Card prowadzi działalność w obszarze przetwarzania i autoryzacji transakcji płatniczych.

Nabycie 25% udziałów E-Mon Czarnogóra

W dniu 6 października 2016 roku ASEE Serbia podpisała umowę zakupu 25% udziałów w spółce E-Mon, Czarnogóra. Wartość transakcji wyniosła 650 tys. EUR (2 841 tys. PLN). W wyniku zakupu ASEE Serbia zwiększyła swój udział w tej spółce z 50% do 75%. Kontrola nad spółką została objęta w listopadzie 2016 roku po realizacji zapłaty za nabyte udziały i rejestracji zakupu. Wyniki E-mon, Czarnogóra zostały ujęte w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metodą konsolidacji pełnej od dnia 1 listopada 2016 roku. Do dnia objęcia kontroli spółka była ujmowana metodą praw własności.

Połączenie Uni4Gold z ASEE Serbia

Dnia 27 grudnia 2016 roku został zakończony proces połączenia spółki Uni4Gold z ASEE Serbia. Połączenie obu spółek nie miało wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy ASEE.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku nie wystąpiły inne zmiany w strukturze Grupy ASEE oraz zmiany w strukturze Emitenta.

Transakcje ze stronami powiązаныmi

Wartość transakcji zrealizowanych w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku i dnia 31 grudnia 2015 roku oraz wartość nierozliczonych sald należności i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku dotyczących transakcji Grupy ASEE z Asseco Poland S.A. (podmiot o znaczącym wpływie na Grupę), z pozostałymi podmiotami powiązаныmi z Grupy Asseco Poland oraz z jednostkami stowarzyszonymi i wspólnymi przedsięwzięciami, przedstawia poniższa tabela:

Podmiot powiązany	Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych	Zakupy od podmiotów powiązanych	Należności od podmiotów powiązanych	Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych
Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę:				
2016	75	342	86	51
2015	337	284	47	59
Pozostałe podmioty powiązane:				
2016	514	-	93	-
2015	678	39	155	-
Jednostki stowarzyszone:				
2016	431	-	694	-
2015	969	-	407	-

Asseco Poland S.A., jednostka dominująca wyższego szczebla, otrzymała dywidendy z zysku Spółki o wartości brutto 11 128 tys. PLN. (10 598 tys. PLN w 2015 roku).

W powyższej tabeli, oprócz należności handlowych ujęte zostały należności z tytułu wpłaconych kaucji w związku z najmem powierzchni w kwocie 47 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 47 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Transakcje zawarte z lub poprzez Główną Kadrę Kierowniczą (członkowie Zarządów i Rad Nadzorczych) spółek Grupy ASEE

Wartość transakcji zrealizowanych w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku i dnia 31 grudnia 2015 roku oraz wartość nierozliczonych sald należności i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku dotyczących transakcji Grupy ASEE zawartych z lub poprzez Główną Kadrę Kierowniczą (członkowie Zarządów i Rad Nadzorczych) spółek Grupy przedstawia poniższa tabela:

Podmiot powiązany	Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych	Zakupy od podmiotów powiązanych	Należności od podmiotów powiązanych	Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych
Główna Kadra Kierownicza (członkowie Zarządów oraz Rad Nadzorczych) ASEE S.A. i spółek z Grupy:				
2016	125	7 321	36	139
2015	43	7 732	4	128

Zakupy i sprzedaż do podmiotów powiązanych zaprezentowane w powyższej tabeli dotyczą wynajmu powierzchni, zakupów lub sprzedaży sprzętu i usług dokonanych poprzez spółki z Grupy ASEE z podmiotami powiązanymi poprzez Główną Kadrę Kierowniczą lub z Główną Kadrą Kierowniczą.

Powyższa tabela nie uwzględnia wynagrodzeń otrzymanych z tytułu pełnienia funkcji we władzach spółek, które zostały zaprezentowane w Nocie 32 niniejszego sprawozdania.

W ramach kwot ujętych w powyższej tabeli, następujące transakcje zostały zawarte z lub poprzez Główną Kadrę Kierowniczą (członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej) ASEE S.A.:

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku spółka ASEE Serbia poniosła na rzecz podmiotów powiązanych MHM d.o.o., Beograd¹, DM3 d.o.o., Beograd¹ oraz MiniInvest d.o.o., Beograd² koszty z tytułu najmu powierzchni w łącznej kwocie 4 566 tys. PLN (4 804 tys. PLN w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku).

ASEE Macedonia poniosła w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku koszty najmu powierzchni wobec spółki MPS d.o.o., Skopje³ w łącznej wysokości 657 tys. PLN (611 tys. PLN w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku).

Powyższe transakcje nie zostały zawarte na innych warunkach niż rynkowe.

Członkowie Zarządu oraz podmioty powiązane poprzez członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej ASEE S.A. otrzymały dywidendy z zysku Asseco South Eastern Europe S.A. o łącznej wartości brutto 2 050 tys. PLN (2 029 tys. PLN w 2015 roku). Wskazane kwoty nie obejmują wartości dywidendy należnej Asseco Poland S.A.⁴. Dywidenda została wypłacona w dniu 15 lipca 2016 roku.

Do dnia zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego ASEE S.A. nie otrzymała informacji o zaistnieniu w okresie sprawozdawczym transakcji z podmiotami powiązanymi, które zostałyby zawarte na innych warunkach niż rynkowe.

¹ Mihail Petreski, do dnia 31 grudnia 2016 roku, członek Rady Nadzorczej ASEE S.A. jest udziałowcem Liatris d.o.o. Na 31 grudnia 2016 roku Liatris d.o.o. była właścicielem 2,23% akcji ASEE S.A. (na 31 grudnia 2015 roku: 6,48%). Mihail Petreski oraz Liatris d.o.o. są właścicielami 40% udziałów w spółce MHM d.o.o. oraz 50% udziałów w spółce DM3 d.o.o. Ponadto Prezes Zarządu ASEE S.A. jest pośrednio właścicielem 15% udziałów w MHM d.o.o. poprzez 100% udział w spółce Kompania Petyhorska d.o.o. 20% udziałów w MHM d.o.o. należy do spółki I4 Invention d.o.o. akcjonariusza ASEE S.A. 100% udziału w I4 Invention d.o.o. posiada Miodrag Mirčetić, Prezes Zarządu Asseco SEE d.o.o., Beograd oraz członek Zarządu ASEE S.A.;

31. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie na dzień	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Zarząd Jednostki Dominującej ¹⁾	4	4
Zarządy Jednostek z Grupy	25	23
Działy produkcyjne	1 145	1 078
Działy handlowe	123	145
Działy administracyjne	183	170
	1 480	1 420

¹⁾ Piotr Jeleński, Marcin Rułnicki pełnią funkcję w Zarządzie ASEE S.A. na podstawie umów o pracę. Pozostali członkowie Zarządu Spółki pełnią swoje funkcje w ASEE S.A. na mocy powołania.

Liczba osób zatrudnionych w spółkach Grupy na dzień	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
ASEE S.A.	24	27
ASEE Rumunia	186	160
Grupa ASEE Serbia	510	476
ASEE Chorwacja	241	242
ASEE Kosowo	59	60
ASEE Turcja	178	190
ASEE Bułgaria	20	19
ASEE BiH	59	45
ASEE Macedonia	148	147
ASEE Słowenia	36	35
ASEE Czarnogóra	10	9
NestPay	9	10
	1 480	1 420

32. Wynagrodzenie członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej oraz jednostek zależnych

W poniższej tabeli zaprezentowano wynagrodzenie należne Członkom Zarządu oraz Członkom Rady Nadzorczej Spółki z tytułu sprawowanych funkcji za 2016 i 2015 rok:

Wynagrodzenie stałe za okres	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Zarząd		
Piotr Jeleński	365	365
Miljan Mališ	168	153
Miodrag Mirčetić	224	212
Marcin Rułnicki	280	281
	1 037	1 011
Rada Nadzorcza		
Adam Góral	-	-
Jacek Duch	-	-
Jan Dauman	-	-
Artur Kucharski ¹⁾	64	n/d
Andrzej Mauberg ²⁾	-	-
Mihail Petreski ³⁾	-	-
Przemysław Sęczkowski	-	-
Gabriela Żukowicz	-	-
	64	-

² Miljan Mališ, członek Zarządu ASEE S.A. jest udziałowcem spółki Mini Invest d.o.o., akcjonariusza ASEE S.A. Na dzień 17 lutego 2017 roku spółka Mini Invest d.o.o. nie jest akcjonariuszem ASEE S.A.

³ Mihail Petreski, do dnia 31 grudnia 2016 roku członek Rady Nadzorczej ASEE S.A., jest jedynym udziałowcem MPS d.o.o., Skopje.

⁴ Adam Góral, Prezes Zarządu Asseco Poland S.A., pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej ASEE S.A. oraz Jacek Duch, Przewodniczący Rady Nadzorczej Asseco Poland S.A., pełniący funkcję członka Rady Nadzorczej ASEE S.A. są akcjonariuszami spółki Asseco Poland S.A., akcjonariusza ASEE S.A.; na dzień 31 grudnia 2016 roku Asseco Poland S.A. posiadała 28 716 032 szt. akcji ASEE S.A.

Wynagrodzenie zmienne za okres	Rok zakończony	Rok zakończony
	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Zarząd		
Piotr Jeleński	1 587	1 600
Miljan Mališ	678	587
Miodrag Mirčetić	732	837
Marcin Rulnicki	352	349
	3 349	3 373
Rada Nadzorcza		
Adam Góral	-	-
Jacek Duch	-	-
Jan Dauman	-	-
Artur Kucharski ¹⁾	-	n/d
Andrzej Mauberg ²⁾	-	-
Mihail Petreski ³⁾	-	-
Przemysław Sęczkowski	-	-
Gabriela Zukowicz	-	-

¹⁾Pan Artur Kucharski został powołany na Członka Rady Nadzorczej w dniu 31 marca 2016 roku. Powyższa tabela prezentuje jego wynagrodzenie za czas pełnienia funkcji.

²⁾Pan Andrzej Mauberg złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej z dniem 26 lutego 2016 roku.

³⁾Pan Mihail Petreski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej z dniem 31 grudnia 2016 roku. Pan Mihail Petreski otrzymał wynagrodzenie od ASEE Serbia w kwocie 96 tys. PLN (od ASEE Serbia i ASEE Macedonia w kwocie 186 tys. PLN w 2015) z tytułu świadczenia usług doradczych, które zostało zaprezentowane w punkcie Transakcje zawarte z lub poprzez Główną Kadrę Kierowniczą (członkowie Zarządów i Rad Nadzorczych) spółek Grupy ASEE.

Powyższe tabele uwzględniają wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji we władzach ASEE S.A. jak również we władzach spółek zależnych.

Wynagrodzenia wypłacone i należne członkom Zarządów i Rad Nadzorczych jednostek zależnych wchodzących w skład Grupy ASEE w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku wyniosły 13 608 tys. PLN (nie obejmują kwot podanych w tabelach powyżej).

Wynagrodzenia wypłacone i należne członkom Zarządów i Rad Nadzorczych jednostek zależnych wchodzących w skład Grupy ASEE w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku wyniosły 11 071 tys. PLN (nie obejmują kwot podanych w tabelach powyżej).

33. Informacje o wynagrodzeniu biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa, wypłacone lub należne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku i za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku:

Wynagrodzenie za okres	Rok zakończony	Rok zakończony
	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Obowiązkowe badanie rocznego sprawozdania finansowego oraz przegląd sprawozdania półrocznego	204	203

34. Zarządzanie kapitałem

Głównym celem zarządzania kapitałem Grupy jest utrzymanie wiarygodności kredytowej i bezpiecznych wskaźników kapitałowych, które wspierałyby działalność operacyjną Grupy i zwiększały wartość dla jej akcjonariuszy.

Grupa zarządza strukturą kapitałową i w wyniku zmian warunków ekonomicznych wprowadza do niej zmiany. W celu utrzymania lub skorygowania struktury kapitałowej Grupa może rekomendować wysokość wypłaty dywidendy dla akcjonariuszy, zwrócić kapitał akcjonariuszom lub wyemitować nowe akcje. Grupa ASEE może też finansować swoją działalność korzystając z kredytu bankowego lub kupieckiego.

Największą zmianą w strukturze kapitału w ostatnich dwóch latach było zwiększenie poziomu zadłużenia z tytułu kredytów bankowych w związku z inwestycjami w terminale płatnicze i bankomaty udostępniane klientom w modelu outsourcingu w segmencie Rozwiązania w obszarze płatności. Grupa zaciąga na ten cel kredyty celowe w walucie odpowiadającej walucie kontraktu, na okres nie dłuższy niż okres umowy outsourcingowej. Przyszłe inwestycje o podobnym charakterze Grupa ASEE zamierza finansować w analogiczny sposób, co może prowadzić do dalszego wzrostu kwoty zadłużenia netto.

Poza zmianą opisaną powyżej, w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku oraz w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku nie wprowadzono innych istotnych zmian do celów, zasad i procesów obowiązujących w obszarze zarządzania kapitałem.

Zarządzanie kapitałem	31 grudnia 2016 (badane)	31 grudnia 2015 (badane)
Oprocentowane kredyty i pożyczki	44 596	45 329
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania	125 738	82 416
Minus środki pieniężne i ich ekwiwalenty (-)	(119 546)	(101 075)
Zadłużenie netto	50 788	26 670
Kapitał własny	732 411	688 275
Kapitał i zadłużenie netto	783 199	714 945
Wskaźnik dźwigni	6,48%	3,73%

35. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa Asseco South Eastern Europe narażona jest na szereg ryzyk mających swe źródła zarówno w sytuacji makroekonomicznej w krajach, w których spółki Grupy operują, jak i mikroekonomicznej w poszczególnych przedsiębiorstwach. Głównymi czynnikami zewnętrznymi mogącymi wywierać

negatywny wpływ na wynik Grupy są: (i) wahania kursów walut obcych względem złotego oraz (ii) zmiany rynkowych stóp procentowych. Pośrednio na wynik finansowy wpływają także: wzrost PKB, wielkość zamówień publicznych na rozwiązania informatyczne, poziom inwestycji w przedsiębiorstwach oraz poziom inflacji. Do czynników wewnętrznych, mogących mieć negatywny wpływ na wynik Grupy należą natomiast: (i) ryzyko związane ze wzrostem kosztów pracy, (ii) ryzyko związane z niewłaściwym oszacowaniem kosztów projektu w momencie zawarcia umowy oraz (iii) ryzyko zawarcia kontraktu z nieuczciwym odbiorcą.

Ryzyko zmian kursów walutowych

Walutą, w której Grupa prezentuje wyniki jest polski złoty natomiast walutami operacyjnymi jednostek zależnych mających siedzibę poza granicami Polski są waluty obowiązujące w krajach, w których podmioty te są prawnie zarejestrowane. W związku z tym wartość aktywów danej spółki, jak również jej wynik jest przeliczany na polski złoty, a zatem na ich wartość prezentowaną w sprawozdaniu mają wpływ kursy walut obcych względem polskiego złotego. Dodatkowo spółki zależne i jednostka Dominująca narażone są bezpośrednio na ryzyko zmiany kursów walut, którego źródłem są kredyty oraz inne zobowiązania jak również należności, środki pieniężne oraz inne aktywa denominowane w walutach innych niż waluty operacyjne tych krajów.

Ryzyko zmiany stopy procentowej

Zmiany rynkowych stóp procentowych mogą niekorzystnie oddziaływać na wynik finansowy Grupy. Grupa jest narażona na ryzyko zmiany tego czynnika w odniesieniu do zmiany wartości odsetek naliczonych od kredytów udzielonych przez zewnętrzne instytucje finansowe spółkom Grupy opartych na zmiennej stopie procentowej.

Ryzyko zmian stopy procentowej powstaje i jest rozpoznawane w poszczególnych spółkach Grupy w momencie zawarcia transakcji lub instrumentu finansowego opartego na zmiennej stopie procentowej. Wszystkie tego typu umowy przechodzą przez odpowiednie działy w jednostkach Grupy i w związku z tym wiedza na ten temat jest pełna i bezpośrednia.

Spółki Grupy mierzą ekspozycję na ten czynnik ryzyka zestawiając sumę kwot wynikających ze wszystkich instrumentów finansowych opartych o zmienną stopę procentową. Dodatkowo jednostki Grupy prowadzą ewidencję dotyczącą planowanego zadłużenia w ciągu przyszłych 12 miesięcy,

natomiast dla instrumentów długoterminowych na okres ich obowiązywania. Celem ograniczenia ryzyka jest minimalizacja kosztów z tytułu zawartych instrumentów finansowych opartych na zmiennej stopie procentowej.

Spółki Grupy mają możliwość zawarcia kontraktów terminowych na stopę procentową, ograniczające ryzyko jej zmiany.

Grupa gromadzi i analizuje bieżące informacje z rynku na temat aktualnej ekspozycji na ryzyko zmiany stopy procentowej. W obecnej sytuacji spółki Grupy nie zabezpieczają zmian stopy procentowej.

Ryzyko kredytowe

Grupa posiada odpowiednią politykę w zakresie dokonywania sprzedaży zweryfikowanym klientom. Dzięki bieżącemu monitorowaniu stanów należności i Polityce Grupy dotyczącej tworzenia odpisów na należności przeterminowane, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe ponad poziom określony odpisem aktualizującym należności. Polityka Grupy dotycząca tworzenia odpisów na należności została opisana w punkcie XV rozdziału „Istotne zasady rachunkowości”.

Poniżej przedstawiono analizę wiekową należności z tytułu dostaw i usług na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Wiekowanie należności z tytułu dostaw i usług	31 grudnia 2016 (badane)		31 grudnia 2015 (badane)	
	kwota	struktura	kwota	struktura
Należności niewymagalne	100 498	85,5%	59 708	79,4%
Należności przeterminowane do 3 miesięcy	14 761	12,6%	13 232	17,6%
Należności przeterminowane powyżej 3 miesięcy	2 252	1,9%	2 291	3,0%
	117 511	100,0%	75 231	100,0%

W 2016 roku kwota brutto należności przeterminowanych powyżej 3 miesięcy wynosiła 5 398 tys. PLN. Na należności przeterminowane powyżej 6 miesięcy utworzono odpis w kwocie 454 tys. PLN, a na należności przeterminowane powyżej roku w wysokości 2 692 tys. PLN.

	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)
Odpis aktualizacyjny na dzień 1 stycznia	2 876	3 666
Utworzenie	1 469	1 599
Rozwiązanie (-)	(1 045)	(1 687)
Wykorzystanie (-)	(106)	(654)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	72	(48)
Odpis aktualizacyjny na dzień 31 grudnia	3 266	2 876

Utworzone w 2016 roku odpisy aktualizujące w kwocie 1 469 tys. PLN obejmują należności objęte

odpisami zgodnie z polityką Grupy, głównie w ASEE Serbia, ASEE Turcja, ASEE Bośnia oraz ASEE Rumunia.

Rozwiązane w 2016 roku odpisy w kwocie 1 045 tys. PLN dotyczyły głównie projektów realizowanych przez ASEE Macedonia, ASEE Serbia i ASEE Turcja. Odpisy na należności zostały rozwiązane w związku z otrzymaniem należności od klientów.

Rozwiązane w 2015 roku odpisy w kwocie 1 687 tys. PLN dotyczyły głównie projektów realizowanych przez ASEE Rumunia i ASEE Macedonia. Odpisy na należności zostały rozwiązane w związku z otrzymaniem należności od klientów.

W odniesieniu do innych aktywów finansowych Grupy ryzyko kredytowe powstaje w wyniku niemożności dokonania zapłaty przez drugą stronę umowy, a maksymalna ekspozycja na to ryzyko równa jest wartości bilansowej tych instrumentów. W Grupie nie występują istotne koncentracje ryzyka kredytowego.

Ryzyko związane z płynnością

Grupa monitoruje ryzyko braku funduszy przy pomocy narzędzia okresowego planowania płynności. Narzędzie to uwzględnia terminy wymagalności/zapadalności zarówno inwestycji, jak i aktywów finansowych (np. konta należności, aktywów finansowych) oraz prognozowane przepływy pieniężne z działalności operacyjnej. Celem Grupy jest utrzymanie równowagi pomiędzy ciągłością, a elastycznością finansowania, poprzez korzystanie z rozmaitych źródeł finansowania.

W poniższych tabelach zaprezentowane zostało wiekowanie zobowiązań z tytułu dostaw i usług, zobowiązań z tytułu leasingu finansowego, kredytów oraz instrumentów pochodnych Grupy na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku według daty zapadalności na podstawie umownych niezdyktowanych płatności:

Wiekowanie zobowiązań z tytułu dostaw i usług	31 grudnia 2016		31 grudnia 2015	
	kwota	struktura	kwota	struktura
Zobowiązania wymagalne, w tym:	9 975	16,2%	10 446	25,4%
-Zobowiązania przeterminowane do 3 miesięcy	7 630	12,4%	9 047	22,0%
-Zobowiązania przeterminowane od 3 do 6 miesięcy	244	0,4%	1 031	2,5%
-Zobowiązania przeterminowane powyżej 6 miesięcy	2 101	3,4%	368	0,9%
Zobowiązania niewymagalne do 3 miesięcy	50 652	82,0%	30 740	74,6%
Zobowiązania niewymagalne od 3 do 12 miesięcy	376	0,6%	-	0,0%
Zobowiązania niewymagalne powyżej 1 roku	739	1,2%	-	0,0%
Suma	61 742	100,0%	41 186	100,0%

Wiekowanie zobowiązań z tytułu leasingu	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	(badane)	(badane)
Zobowiązania wymagalne do 1 roku	1 023	745
Zobowiązania wymagalne od 1 roku do 5 lat	2 042	1 726
Zobowiązania wymagalne w okresie powyżej 5 lat	-	-
Suma	3 065	2 471

Wiekowanie zobowiązań z tytułu kredytów	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	(badane)	(badane)
Zobowiązania wymagalne do 1 roku	22 789	20 480
Zobowiązania wymagalne od 1 roku do 5 lat	18 646	24 849
Zobowiązania wymagalne w okresie powyżej 5 lat	3 161	-
Suma	44 596	45 329

Wiekowanie zobowiązań z tytułu instrumentów pochodnych	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	(badane)	(badane)
Zobowiązania wymagalne do 1 roku	240	31
Zobowiązania wymagalne od 1 roku do 5 lat	821	394
Zobowiązania wymagalne w okresie powyżej 5 lat	-	-
Suma	1 061	425

Analiza wrażliwości – ryzyko walutowe

Na dzień 31 grudnia 2016 (badane)	Wartość narażona na ryzyko	Wpływ na wynik finansowy Grupy (10%)	10%
EUR:			
Należności handlowe	17 704	(1 270)	1 270
Pożyczki udzielone	89	(7)	7
Środki pieniężne	26 603	(1 975)	1 975
Kredyty bankowe	43 953	4 101	(4 101)
Zobowiązania handlowe	31 265	2 953	(2 953)
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	235	24	(24)
Per saldo		3 826	(3 826)
USD:			
Należności handlowe	6 645	(665)	665
Środki pieniężne	8 080	(808)	808
Zobowiązania handlowe	7 943	794	(794)
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	826	83	(83)
Per saldo		(596)	596

Analiza wrażliwości należności handlowych, środków pieniężnych na rachunkach walutowych jak również kredytów bankowych, zobowiązań handlowych oraz innych zobowiązań finansowych na zmiany kursu dolara wobec walut operacyjnych spółek Grupy wykazuje, iż Grupa odnotuje potencjalną stratę w wysokości 596 tys. PLN w przypadku obniżenia się kursu dolara wobec walut funkcjonalnych o 10%. Grupa odnotuje natomiast potencjalny zysk w stosunku do założeń w wysokości 3 826 tys. PLN przy osłabieniu się kursu euro do walut funkcjonalnych spółek 10%. Łącznie zatem osłabienie się dolara i euro o 10% wobec walut operacyjnych spółek Grupy mogłoby mieć per saldo

korzystny wpływ na wynik w wysokości 3 230 tys. PLN. Odwrotnie, w przypadku umocnienia się dolara oraz euro o 10% w stosunku do walut operacyjnych Grupa osiągnęłaby per saldo dodatkową stratę w wysokości 3 230 tys. PLN

Na dzień 31 grudnia 2015 (badane)	Wartość narażona na ryzyko	Wpływ na wynik finansowy Grupy	
		(10%)	10%
EUR:			
Należności handlowe	16 760	(1 140)	1 140
Środki pieniężne	20 369	(1 480)	1 480
Kredyty bankowe	39 829	3 708	(3 708)
Zobowiązania handlowe	19 231	1 714	(1 714)
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	64	6	(6)
Per saldo		2 808	(2 808)
USD:			
Należności handlowe	5 906	(591)	591
Środki pieniężne	9 527	(953)	953
Zobowiązania handlowe	6 369	637	(637)
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	361	36	(36)
Per saldo		(871)	871

Grupa stosuje politykę zabezpieczania otwartych pozycji walutowych instrumentami pochodnymi typu forward.

Metody przyjęte przy przeprowadzaniu analizy wrażliwości

Wartości procentowe, względem których przeprowadzona została analiza wrażliwości na zmiany kursów walutowych mogących mieć wpływ na wynik Grupy wynoszą +/- 10%.

Przy przeprowadzaniu analizy o tą wartość powiększany lub pomniejszany jest kurs z dnia bilansowego. Tabelę przygotowano w oparciu o sprawozdania jednostkowe spółek z Grupy Asseco, w których zidentyfikowano indywidualne ryzyko walutowe z perspektywy pojedynczej spółki.

Ryzyko stopy procentowej

Spółki Grupy korzystają z finansowania zewnętrznego w formie kredytów i pożyczek, które jest głównie przeznaczane na działalność operacyjną (finansowanie kapitału obrotowego), jak i na działalność inwestycyjną Grupy (zakup/budowa aktywów trwałych, inwestycje kapitałowe). Łączne zadłużenie Grupy z tytułu wszystkich zaciągniętych kredytów bankowych i pożyczek wynosiło na dzień 31 grudnia 2016 roku 44 596 tys. PLN, z czego kwota narażona na ryzyko zmiany stóp procentowych to 43 951 tys. PLN.

Grupa nie posiada formalnej strategii zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej.

Kwoty innych pozycji aktywów i zobowiązań finansowych nie są istotnie narażone na ryzyko stóp procentowych.

36. Instrumenty finansowe

Wartość godziwa

Wartość księgowa posiadanych przez Grupę aktywów finansowych i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku nie różni się znacząco od ich wartości godziwej.

	Wartość bilansowa 31 grudnia 2016	Poziom 1 ⁱ⁾	Poziom 2 ⁱⁱ⁾	Poziom 3 ⁱⁱⁱ⁾	Wartość bilansowa 31 grudnia 2015	Poziom 1 ⁱ⁾	Poziom 2 ⁱⁱ⁾	Poziom 3 ⁱⁱⁱ⁾
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	2 996	-	2 996	-	2 619	-	2 619	-
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	2 996	-	2 996	-	2 619	-	2 619	-
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	138	117	-	21	129	109	-	20
Akcje w spółkach notowanych na rynkach regulowanych	117	117	-	21	109	109	-	-
Akcje w spółkach nienotowanych na rynkach regulowanych	21	-	-	21	20	-	-	20
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	29	-	29	-	93	-	93	-
Lokaty pomiędzy 3 - 12 miesięcy	22	-	22	-	17	-	17	-
Lokaty powyżej 12 miesięcy	7	-	7	-	76	-	76	-
Pożyczki	89	-	89	-	49	-	49	-
Udzielone pozostałym jednostkom	89	-	89	-	-	-	-	-
Udzielone pracownikom	-	-	-	-	49	-	49	-

- i. wartość godziwa określana na podstawie cen giełdowych oferowanych za identyczne aktywa na rynkach aktywnych;
ii. wartość godziwa określana przy użyciu modeli, dla których dane wsadowe są obserwowalne bezpośrednio lub pośrednio na rynkach aktywnych;
iii. wartość godziwa określana przy użyciu modeli, dla których dane wsadowe są nie obserwowalne bezpośrednio lub pośrednio na rynkach aktywnych

Polizje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w rachunku zysków i strat w podziale na kategorie instrumentów finansowych

Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody /(koszty) z tytułu odsetek	Zyski /(straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie/ (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski /(straty) z tytułu wyceny	Pozostałe	Razem
Aktywa finansowe							
Lokaty	PZFwgZK	2	-	-	-	-	2
Aktywa finansowe ujmowane w wartości godziwej	WwWGpWF	141	-	-	-	-	141
Pożyczki i należności	PiN	443	1 411	(550)	-	-	1 304
Należności z tytułu dywidend i sprzedanych akcji		-	512	-	-	-	512
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	WwWGpWF	1 030	2 048	-	-	-	3 078
Akcje i udziały		-	-	-	-	2 308	2 308
Zobowiązania finansowe							
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	PZFwgZK	(1 112)	(1 439)	-	-	-	(2 551)
Pozostałe zobowiązania, w tym:		(115)	(1 664)	-	(960)	-	(2 739)
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego		(100)	-	-	-	-	(100)
Zobowiązań z tytułu nieopłaconych akcji		-	(1 455)	-	-	-	(1 455)
Kontrakty typu forward	WwWGpWF	-	-	-	(960)	-	(960)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	PZFwgZK	(15)	(209)	-	-	-	(224)
Razem		389	868	(550)	(960)	2 308	2 055

Rok zakończony 31 grudnia 2015 (badane)	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody /(koszty) z tytułu odsetek	Zyski /(straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie/ (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski /(straty) z tytułu wyceny	Pozostałe	Razem
Aktywa finansowe							
Lokaty	PZFwgZK	179	-	-	-	-	179
Aktywa finansowe ujmowane w wartości godziwej	WwWGpWF	103	-	-	-	-	103
Pożyczki i należności	PiN	-	1 201	19	-	-	1 220
Należności z tytułu dywidend i sprzedanych akcji		-	912	-	-	-	912
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	WwWGpWF	1 203	1 274	-	-	-	2 477
Zobowiązania finansowe							
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	PZFwgZK	(1 303)	(2 038)	-	-	-	(3 341)
Pozostałe zobowiązania, w tym:		(90)	(988)	-	(374)	133	(1 319)
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego		(90)	-	-	-	-	(90)
Zobowiązań z tytułu nieopłaconych akcji		-	31	-	-	133	164
Kontrakty typu forward	WwWGpWF	-	64	-	(374)	-	(310)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	PZFwgZK	-	(1 083)	-	-	-	(1 083)
Razem		92	361	19	(374)	133	231

37. Znaczące zdarzenia po dniu bilansowym

W okresie od dnia 31 grudnia 2016 roku do dnia zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, tj. do dnia 17 lutego 2017 roku nie wystąpiły inne istotne zdarzenia, których ujawnienie mogłoby w istotny sposób wpłynąć na ocenę sytuacji kadrowej, majątkowej oraz finansowej Grupy ASEE.

38. Znaczące zdarzenia dotyczące lat ubiegłych

Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, tj. do dnia 17 lutego 2017 roku, nie wystąpiły zdarzenia dotyczące lat ubiegłych, które nie zostały, a powinny być ujęte w księgach rachunkowych.